

Eredeti Jatekszin Kiadja a magyar tudos tarsasag. (Original-Schaubühne.) hung. 14. Gerö. Szomorujatek 4 felv. (Gregor. Trauerspiel.)hung.

Egyet. ny.
Buda 1845

Signatur: 55706-A.14
Barcode: +Z167488206
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ167488206>
Umfang: Bild 1 - 198

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

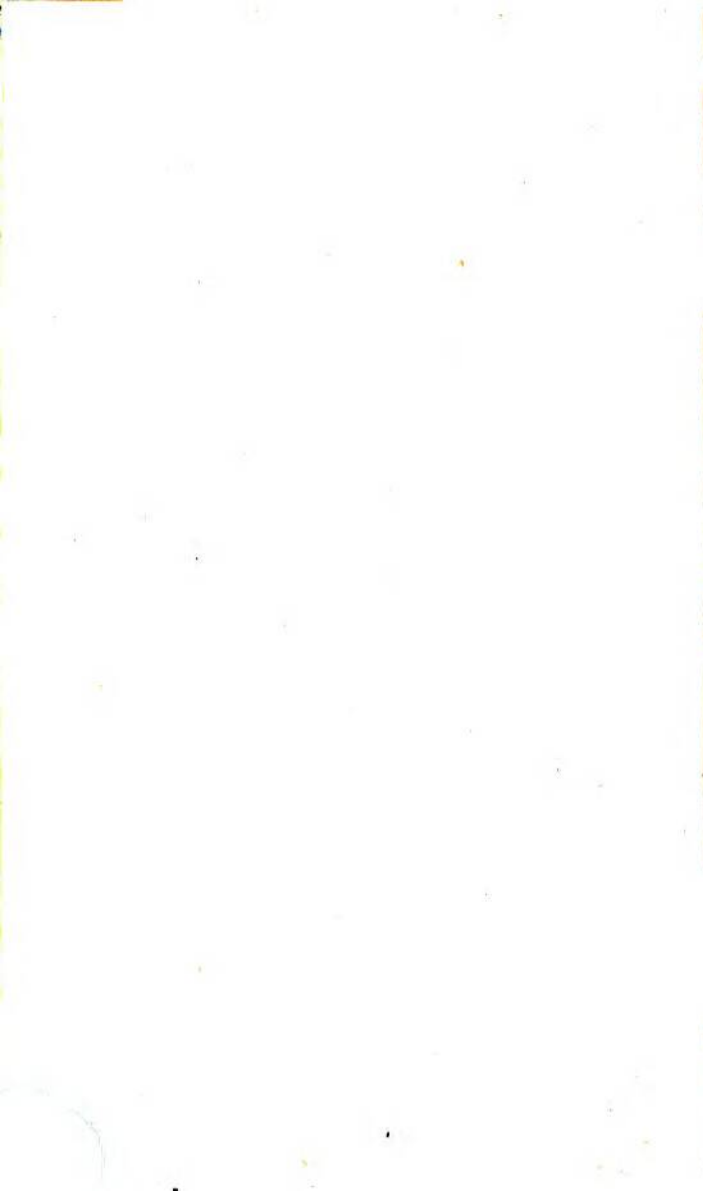
KAIS. KÖN. HOF BIBLIOTHEK

55.706-A

Alt-

43.00.262.

55706-A.

EREDETI JÁTÉKSZÍN.

KIADJA

A MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

TIZENNEGYEDIK KÖTET.

GERŐ,

a m. t. társaságtól 1843-ban második
pályadijt nyert szomorújáték.

PESTEN, 1845.

EGGENBERGER JÓZSEF és FIA

M. ACAD. KÖNYVÁRUSOKNÁL.

Nyomtatta Szilády Károly Kecskeméten.

GERŐ.

SZOMORÚJÁTÉK

NÉGY FELVONÁSBAN, EGY ELŐJÁTÉKKAL.

SZIGLIGETI EDVÁRDTÓL.

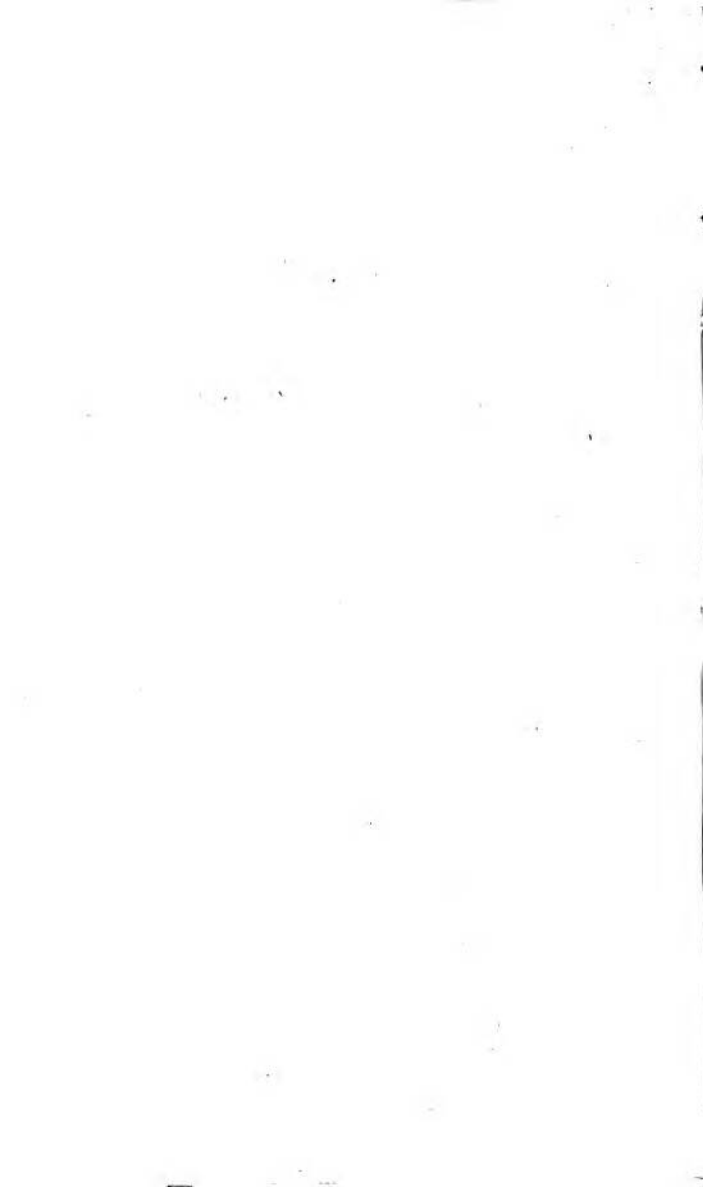

Memento mori.

PESTEN, 1845.

EGGENBERGER JÓZSEF és FIA

M. ACAD. KÖNYVÁRÚSOKNÁL.

ELŐJÁTÉK,

EGY FELVONÁSBAN.

SZEMÉLYEK.

III. ENDRE, magyar király.

MOROSINI KATALIN, anyja, velencei patricius hölgy.

ROZGON.

SZERÉNA, leánya.

KALOTHAI GERŐ.

GRÓF ALPINI, a nápolyi udvar bérlettje.

RAPHAEL,
SZERAPHIN, } olasz udvaroncok, Endre udvarában.

ÉVA, Szeréna dajkája.

Olasz udvari nép.

Történik Rozgonnál, és Budán a királyi lakban.

Előjáték.

(Kert, Rozgon laka mellett.)

SZERÉNA (lugosban ül.) **ROZGON**, **GERŐ** (a lakból jönnek.)

ROZGON (Gerőhöz.)

Jer, itt van ő.

GERŐ.

Ne háborgasd, apám.
Nézd, mintha bánat nyomná szép fejét,
Kezén nyugasztja.

ROZGON.

Mondottam: szeret,
Tizenhat éves, ez minden baja.
Mondom, szerelmes, s ilyenkor nevet,
Sír, búsul, ásít és sohajt a lány. —
Midőn szivünkön a szerelm kopog,
Mi a bolondok háza ajtaján
Kezdünk kopogni. — Majd észére jő.

GERŐ.

Ha ez szerelmi bú, én nem ösmerem. —

ROZGON.

Mindenki másként tesz , beszél , szeret ;
 Egyik szerelmében bús fölmile ,
 S magányba búva sírja el baját ;
 Másik pillangó , és enyelgve röpdös
 Kedvelt virága balzsamos körében.
 Hidd el , hasonlít sokban a szerelm
 Az ittassághoz ; engemet , teszem ,
 Elbúsít a bor , míg mást földerít. —
 Elég az hozzá , ő szeret.

GERŐ.

De kit ?

ROZGON.

Kit mást kívüled ? — nem jár senki hozzánk.

GERŐ.

Apám , hiában zárod a leányt ;
 Tenger fenékre zárd üvegharangba ,
 Ő rab leend , de szíve elrepül ,
 Ha látta őt , kit sorsa szánt neki.

ROZGON.

De hogyha mondom , ő nem volt sehol
 S kívüled hozzá senki sem jöhet.
 Neked növeltem , és tiéd legyen !

(Szerénához vezetí.)

Szeréna , nézd csak , kit hozék neked.

SZERÉNA (Könyeit iparkodik letörteni, és mosolygani erőlködik — félre)

Mivel fődözsem aggodalmimat?

GERŐ.

Kedves leányka, meglestünk, busultál.

SZERÉNA (zavarodva)

Magam sem tudtam — ok nélkül — valóban —
(vidámon)

Késő jövől ma.

GERŐ.

Vártad-e, Szeréna? —

S én jöni szinte nem bátorkodám,
Mert nem fogadtál még olly szívesen,
Hogy új jövőre volna biztatóm.
De a szerelmest a remény lidérce
Nyugodni ritkán hagyja, s én jövők.
Lovam megszokta rég hozzád az utat,
A kantárszárat nem kell rántanom;
Jól tudja már, hová kell hoznia.
Midőn a hídhöz értem, ablakot
Láték kinyilni, szívem hangosan
Kezdett dobogni; azt hívé — bocsáss meg! —
Hogy szép fejcskéd fog kinézni rajta;
Pedig csalódtam —

ROZGON.

Mert az én valék —

És mindezekből láthatod, leány,

Hogy ő szerelmes, és pedig beléd.
Most rajtad a sor, mondj egy nagy igent.

SZERENA (fejét elfordítva)

Atyám!

GERŐ.

Ne sarkald, így nem nyilhatik
Meg a szív. A szemérem fátyolát
A lányka gyöngéd érzeményiről
Más nem takarja fel, mint ő maga.
Azért időre, és kedvére bízom
A boldogító szócskát. Csak nemet
Ne mondj, Szeréna, inkább néma légy.
Ha nincs remény, ne szólj, soká ne szólj!
Rabod kívánok lenni, nem szabad.
Tudd meg, Szeréna, mit választhatok:
Vagy mint fogoly vadnak kell agganom
Hálódban élet és halál között;
Vagy messze futnom tőled, ah de mint
Megsebzett vadnak, melly tévútait
Vérrel jelölve, cél nélkül rohan;
Futnom, míg éltem elfogy kínomon,
És összedőlök, mint elvérezett vad.

SZERÉNA (félre)

O vajha szólni mernék!

ROZGON.

Istenem!

Minő bolondok a szerelmesek!

(Gerőre)

Azt a bizonytalanság boldogítja;

(Szerénára)

S ez a világért sem mondná neki,
Hogy egykor ajkát csókkal zárja be.
Gyűlölni kezdem e sopánkodást. —
Már látom, egybe kell sepernem őket.

(kézen fogva őket maga mellé ülteti)

Üljünk le! — Így! — Most hallgass rám, leány.—
Ez ifjú atyja bajtársam vala,
Még kiskorodban néki szántalak,
És ezt lehetlen megmásítani. —
Hogy ő szeret, csak a vak kétlené.
Látod, mivé lőn a szilaj fiú!
Kerüli régi korhely cimboráit;
Év óta nem volt ittas; nem vadászik,
Kopói vesztik a szaglást, s derék
Agarai köszvényt kapnak lábaikba.
Nyög és bűg mint páratlan gerlice.
Azonban mégis nyalkább a fiu,
Öltözködése sokkal csínosabb,
S beszéde, melly nyers és egyhangu volt,
Virágos, síma, ömlengő, meleg.
Kétled tovább is, valljon lángol-e?
Felelj.

SZERÉNA.

Nem.

ROZGON.

Igy! — És most Gerő, vigyázz rám,
 Lányom nevében szólok. Ő szeret.
 Emlékezel még, milly hamis, bohókás,
 És fürge hajdon volt az én Szerénám?
 Már meghaladta gyermekéveit,
 Az ifjúság teljébe öltözött,
 S még sem hagyá el bábjátékait —
 Képzeld! nevesd ki! három hó előtt is
 Bábozva leltem; bábjaival beszélt —

(csintalan mosolylyal)

De éppen akkor készített a nőbáb
 Számára — no mit? képzeld! — férfi bábót.
 Nem is sokára a pajkos leány
 Többé nem ugrált; meghalaványodott,
 Titkon sohajtott, a magányt kereste,
 Az álom eltűnt, s többször leltem itt
 A kertben andalogva, szivbaját
 A holdvilágnak elpanaszkodót.
 A bábvilágból a valódiba
 Lépett szegényke. No, szerelmes
 Öcsém, mi lelte? — nem szerelmes-e?

GERŐ.

Szeréna!

SZERÉNA (atyja nyakába borúl)

O atyám!

ROZGON (kacag)

Tiéd, Gerő!

(Gerő karjaiba vezeti)

GERŐ (örömittasan)

Enyém! — O ég, ne foszsz meg életemtől!

ROZGON.

Inkább eszedtől, mondd —

SZERÉNA (szabadkozik, félre)

Nem szólhatok —

ROZGON (elválasztja őket)

Elég volt mára, holnap újra jőj,
Holnap, ha tetszik, váltsatok jegyet.
Most estelizni! — Ránk sötétedett,
S két illy szerelmezt együtt hagyni nem jó,—
Kivált sötétben... mert vak a szerelm.—

(karon fogva őket)

A szív kibékült, gyomrunk még morog,
S ezt pusztá vágygyal, mint a jó szívet,
Bolonddá tenni éppen nem lehet:
Tehát jerünk asztalhoz, gyermekim!

(elvezeti őket)

Változás.

(Királyi terem Budán.)

Gróf ALPINI, RAPHAEL.

RAPHAEL.

Még egyszer, igen örülök érkezteden. —Tüstént be is mutatlak.

ALPINI.

Köszönöm. Itt telepszem le, ha hivatalhoz jutok,

RAPHAEL.

Lesz hivatal; hiszen olasz vagy, s ez a magyar udvar. De mért hagyád el a nápolyit, hol nem kis szerepet játsztál?

ALPINI.

Hagyjuk! — Tudod, az udvar úgy bánik velünk, mint citrommal, mellynek levét ha kinyomták, héját eldobják. (félre) Itt-létem igaz okát tudva, nem szorítnád kezemet.

RAPHAEL (miután körültekintett)

Nagyon igaz! — Különösen, itt nem lehetsz elég vigyázó. Tudd meg: itt a király semmi—

ALPINI.

Éppen mint Nápolyban a gyermek Robert—

RAPHAEL.

Anyja minden—

ALPINI.

Nápolyban Robert nevében' többen látnak hozzá.—

RAPHAEL.

Itt a király cím, melly alatt korlátlanul anyja, Morosini Katalin, zsarnokol. Ezen velencei gazdag patricius hölgy, hozzá ment — vagy is inkább elvette István herceget, ki innen száműzve Olaszthonban bujdosott; s rajta a papucs-kormányt egész terjedelmében gyakorolta; a fiú, követve apja dicső példáját, anyja iránt most is olly határtalan engedelmes, mintha még mindig vesszejétől félne.

ALPINI.

Ösmerd a' nő szeszélyeit, bírod kegyeit!

RAPHAEL.

Nem olly könnyű, mint hinnéd. E nő magán kívül más akaratot nem ösmer; hiába, férje rákapatta! — Itt csak gép kell, nem lélek. Egy gondtalan szó kenyér nélkül hagy. Mert, tudd meg, a király igen gyöngéd lelkiismeretű, s nem mindent emészthetne meg, mit anyja tesz: azért

e lak ablakán túl mást nem szabad látnia a kék égnél s a szép tájnál. Hogy a jelen kormány gyűlött, hogy a nápolyi párt titkon mindinkább növekszik —

ALPINI (mohón)

Valóban? kik? hol?

RAPHAEL.

Úgy halljuk; de azt a királynak tudni nem szabad; azt sem, hogy a hozzá hívek is csak azért nem pártolnak Roberthez, mert ez a pápa hűbérese, s így országuk függetlensége veszélyeztetnék. Mert e népnek, képzeld! alkotmánya, szabadsága, országgyűlése, s isten tudja, még miye van. Katalin, mind ezt mellőzi, s azért sok a baj és zúgolódás. De a királynak csak jót szabad hallani: hogy népe boldog, hogy soha boldogabb nem volt, s a pártütők nyugtalan elméű kalandorok, rend elleni — s a többi. — Ez a vezérfonal, ha elejted, veszve vagy.

ALPINI.

Ezer hála! — Nem vagyok ujoncz udvari: éljen a hazugság! — Nyílnak az ajtók.

RAPHAEL.

Az udvar; ha egy magyart látsz, Raphael helyett, nevezz Lucifernek.

AZ EGÉSZ UDVAR, ENDRE, KATALIN,
SZERAPHIN.

RAPHAEL.

Fölség, szerencsém van gróf Alpinit
Ajánlni. Udvarunknál hívatalt
Örömmel vállal.

KATALIN

Mit mondasz, fiam?

Jó lesz kegyelnünk e hazánkfiát,
Hogy a' miveltség, mellynek bölcseje
Olaszhon, benne új táplálatot
Találjon e még barbár nép között.

ENDRE.

Örömmel látlak, gróf, udvarnokul.

KATALIN.

De majd felejtém: honnan származol?

ALPINI.

Hazám a kedves Nápoly, asszonyom.

KATALIN (szemöldeit összevonja)

Nápoly? az udvartól jössz? Ah, tudom már!

ALPINI.

Nincs mért tagadnom.

KATALIN.

S én jelenthetem,
Nálunk hiában fáradsz, célt nem érsz.

ALPINI.

Mit mondasz, fölség?! —

KATALIN.

Ez, király fiam,
A nápolyi pártnak kémje, hogyha nem
Titkos bakója, vagy bérgyilkosa.
A pápa Martel Robertet, mivel
Hübérurává vallá, méltatott
Magyar királylyá tenni ellenünk,
Meg is koronázta mind őt, mind fiát;
De minthogy e párt rendes úton
Nem boldogulhat, fegyveres karunk
A lázadókat véggép eltörölvén,
Most láthatatlan fegyverrel kíván
Legyőzni, és ez méreg vagy gyilok.
O drága gróf úr, ösmerjük mi is
E titkos utat, és korán bevágjuk! —
És így szerencsés utat Nápolyig!
Itt sok bitó van, gróf; gondold meg ezt. —
Szó nélkül, hogyha kívánnunk szabad!

ALPINI (magában)

E nő szivünkbe lát. — (el)

KATALIN.

S te, Raphael,
Ki őt ajánlni merted, menj, kövesd,
Ha kedves élted! Szót se! El vele! —

RAPHAEL (magában)

Hiában óvakodtam! (el)

ENDRE.

Jó anyám,

Mi messzelátó szemmel bírsz!

KATALIN.

Fiam

Felett örködni kedves gond nekem. —
S most a dologra! — Érdemes fiam,
Követ jelenté néhány percz előtt,
Hogy Ágnes herczegnő, a szép jegyes,
Már meghaladta nászkisérétével
Honunk határit; így holnap te is
Indulj, s fogadd el fél útjában őt.

(Udvariakhoz)

Az ünnepélyhez minden kész legyen. —

ENDRE (titkon)

Anyám, ez tőlem új, nagy áldozat:
Most másod ízben szív nélkül veszek nőt.

KATALIN.

A hon javáért!! — Kedves jó fiam,
Lát'd, Ágnes atyja így frigyes leend.
De gondom még továbbra terjedett:
Vencel cseh hercegnek leányodat
Jegyzém el egykor hites társaul. —
E két erős tám védvén trónodat,
Rettegni fognak külső ellenid.

A pártütés csapongó szárnyai
 Örökre szelvék, s végre visszatér
 Az áldott belső béke angyala,
 Melly nélkül nép nem boldogítható.

ENDRE.

Elég ok észnek, a' szívnek kevés!
 De ám legyen meg! A nélkülözés
 És a lemondás két király erény!
 Isten veled! Jó éjszakát, anyám! (el)

KATALIN (int az udvariaknak hogy távozzanak)

Maradj, Szeraphin!

SZERAPHIN.

Asszonyom, parancsolj!

KATALIN.

Folytasd, hogy' történt?

SZERAPHIN.

Mondám, asszonyom,
 Ezen búsongás, és ábrándszerelm.
 Minthogy tagadni többé nem lehet,
 Mindent kivallok. A király szívében
 Ezen szerelmet létre én hozám.

KATALIN.

S ki a szerencsés?

SZERAPHIN.

Fölség, a neve

Rozgon Szeréna.

KATALIN.

S hol látá fiam?

SZERAPHIN.

Én láttam és nem a király először,
S az én szememmel lőn belé szerelmes. —
Rozgon lakánál vitt el útam egykor
S megláttam a szép angyalt. Mondhatom,
Fölséges asszony, láttam sok leányt,
De egyiket sem néztem olly soká. —
Eszembe ötlött, a mint ballagék,
Hogy Endre özvegy, és nem nyughatám —

KATALIN.

Mig el nem csábitottad a királyt,
Hogy elcsábitsa a szép gyermeket.

SZERAPHIN.

Fölséges asszony, ezzel legmagasb
Tetszésedet vadásztam. —

KATALIN (gúnyosan)

Igazán?

SZERAPHIN.

Bátran kimondom: úgy tapasztalám,
Hogy jó királyunk gondolkozni kezd — —
Én ebből szörnyű romlást jósolék
Mind a hazára, mind rád nézve, fölség;
Mert abból könnyen az következék,

Hogy a királyi pálcát önmaga
Viselje, a melly eddig olly erős
És boldogító kézben nyugodott.

KATALIN.

Te hízelegsz!

SZERAPHIN.

Igazság, nem hízélgés.
Tehát hogy üzzem gondolatjait,
Cupidot és Amort, e mindenható
Gonosz kis istent, hívtam frigyesül.

KATALIN.

Tovább! Hogy' boldogultál a leánynál?

SZERAPHIN.

Azt képzeled tán, elmenék miként
Király követje, pompa- s csillogással,
S így szólalék meg: „Üdv neked leány,
Ma egy király fog lábadnál heverni!“ —
O nem! kivel van dolgom, jól tudám.
Kit fény vakithat, pénzes áru az,
S már rothadásnak induló gyümölcs:
És e leányka lelke szűz vala. —

KATALIN.

Mit től?

SZERAPHIN.!

A kertben mulatott maga,
És én mezitláb, rongyos öltözetben,

S zilált hajakkal a falon bemásztam.
A lány megrémült; én letérdelék,
S kulcsolt kezekkel szánakozásra kértem.
„Koldus vagy?” kérdé. „O, dehogy!” feleltem,
„Egy bujdosó száműzött ifjunak
Szolgája, kit vadásztat a király,
Ki éhhalállal vesz, ha nem segíted!”
A kis Szeréna sajnálkozni kezdett. —
Tovább hazudva elmondám: uram
Hányszor futott az üldözők elől;
Hányszor menekvék a halál elől,
Hol mint madár, a fáknak lombjain,
Hol mint vadállat, barlang rejtekében.
A leány sohajtott. — „S mit vétett urad?”
Kérdé szomoruan. „O semmit, kisasszony,
Ártatlan ő; de a rágalmazók
Honáruónak mondák; a király hitt,
S száműzte őt.” Szeréna hallgatott,
Emlény szemébe két nagy könny tolult,
S a bujdosónak bort s ételt hozott.

KATALIN (mosolylyal)

Ez már valódi tervezett gonoszság!

SZERAPHIN.

Másnap megint bemásztam a falon,
S szegény uramtól hálaszót hozék.
Szeréna így szólt ekkor: „Hű cseléd,

Atyám jó szívü, bízza rá urad
Sorsát, tudom, meg fogja védeni.“
„O nem, kisasszony, azt nem merheti,
Atyád uramnak legfőbb ellene.“
És égre földre kértem őt, nehogy
Atyjának szóljon róla. Ő fogadta. —
Harmadnap újra jöttem. A leány,
Midőn bucsúztam, úgy nyilatkozék:
Hogy látni vágynék bujdosó uram.
Ezzel törömbe volt az őzike.
Öreg hibájok a kíváncsiság
A némbereknek, Évától öröklék... (szájára út)
Bocsánat, fölség! megfelejtkézém —

KATALIN.

A kert az éden volt, te a pokól
Kígyója voltál benne, szörnyeteg!

SZERAPHIN.

Aztán fiadhoz mentem, s elbeszéltem,
A mint valóban állott a dolog,
A legkiáltóbb színekkel lefestém
Előtte Rozgon tündér gyermekét.
Mondám: „Királyom, szép ő mint tavasz,
Ártatlan és szűz gondolatban is,
Igéző mégis mint tündéri rózsa,
A melly pirúlva látszik mondani:
„Szakaszsz kebledre, hadd hervadjak el!“ —

Azt képzeled tán, gazdag lőn jutalmam ?
O nem ! fiad jól megpirongatott,
S még a szobából is kikergetett.

KATALIN.

Szilárd erényű jó fiam !

SZERAPHIN.

Igen,

Derék királyunk az napon szilárd volt,
De más napon magához hívatott,
S hosszú előszó és cirkálgatás
Után imigy szólt — a szilárd erényű:
„Te visszaéltél a király nevével
S elcsábítál egy ártatlan teremtest.”
„Hogyan? viszonzám — a király nevével?
Szeréna bujdosót vár, nem királyt.”
„Mindegy! észére kell térítenem,
Azért ma estve hozzá fogsz vezetni.” —
De én fogadni mertem volna rá,
Hogy a királyi fény itthon marad,
S csupán a bujdosó megy látogatni.
Úgy lőn: királyunk egyszerű ruhában
Jött a kalandra. O jól ösmerem
Az álszemérmet; e rongyos palást
Jól eltakarja a haló erényt!

KATALIN.

S miként fogadták?

EREDETI JÁTEKSZÍN.

SZERAPHIN.

Azt már nem tudom ,
Én elkisértém a lépcsőzetig ,
Kezébe adtam két kulcsot , s haza
Ballagtam ötszáz nem nyirott arannyal.

KATALIN (ruhája egyik bojtjával játszva)

És most jutalmat vársz , vagy büntetést ?

SZERAPHIN.

Fölség , az első íjász nem vagyok ,
Ki máshová lőtt , mint célozott vala.
A tiszta szándék díjt érdemlene ,
Míg tán a bűnös tett kárhoztatást.

KATALIN.

De , drága úr , vesédig olvasok ;
Saját malmokban örlél , s nem nekem.
Az udvar e faját is ösmerem ,
Kik a királynak hölgyet szerzenek ,
Hogy e szerelmi titkoknak tudása
Baráti lábra juttassák vele ;
S használva apróbb gyöngeségeit ,
Mint fő kegyencek trónig csúszszanak ,
Fényét , hatalmát , kincsét osztani.

SZERAPHIN.

Fölséges asszony , mind ez csak gyanú.

KATALIN.

Tudod , kegyellek , ám sokat ne merj ! —

Fiam szerelmes; ezt ujjam között
Nézném el; ember és nem szerzetes;
De illy kalandból jó nem származik:
Nyomában gyilkos leskelődhetik.
És a magyar nem elpuhult olasz,
Az illy botrányhoz nincsen szokva még,
Ha e titokhoz jutna, oszlanék
Fiam fejről a fénykoszorú,
Mellyet borzadva tisztel a tömeg.
Előde László például lehet.
Azért szakadni kell e tilos viszornak.
És holnap Agnes is megérkezik,
Így e szerelmet nélkülözheti.
Magam vetendem végét. E viszonyt
El kell simítani. —

SZERAPHIN.

Fölséged maga?

KATALIN.

Miért ne? nekem, a ki a hadat
Többször vezettem győzedelmesen,
Az éji lég nem fog megártani.

SZERAPHIN.

Csak arra kérlek, meg ne mondd fiadnak,
Kitől tudád meg e gyöngéd viszonyt.

KATALIN.

Ne félj, rossz ember! — Most vezess oda. (el)

SZERAPHIN (magában)

S én újra mondom: a király erős
És férjfi lelkét anyjában feledte. (el)

Változás.

(Szeréna hálósobája.)

SZERÉNA, ÉVA.

ÉVA (a gyertyát asztalra tévén)

Jó éjszakát, szerelmes kisasszony! Aludjál
csöndesen, kis jegyes! Ha vőlegényed, Gerő ur-
fi, ablakod alá jő sohajtozni, meg ne nyisd: hadd
sohajtozzék! — A jegyesnek, a várás pokla és a
bírák menyje közt, a purgatoriumban kell sovár-
gania. — Isten bocsáss e szavakért! de nyelvünk
az ész előtt jár, nem mint szélmalom, mely szellő
után forog.

SZERÉNA.

Jó éjszakát!

ÉVA.

Ah, ásitasz! — Megyek. — Aludjad ki magad
most még van idő; három nap múlva menyegző,
akkor úgy is eleget virasztasz. Ne felejts imád-

kozni! — Jó éjszakát! — Nehogy ördöggel álmodjál! — (el)

SZERÉNA.

Ah, mennyi szó! — Ma, vagy soha! (megnyitja a közéapajtót, Endre jön, álöltözetben)

ENDRE (öleli)

Szeréna!

SZERÉNA.

Endre!

ENDRE.

Vártál?

SZERÉNA.

Két hete.

Oh milly hosszú idő volt ez nekem! —
Nyomodban voltak ismét üldözőid?

ENDRE.

Igen, Szeréna.

SZERÉNA.

Oh beszéld el, Endrém!

ENDRE (félre)

Mért kell hazudnom tiszta érzetimmal? —

(hozzá, akadovva)

Tartózkodásom újra fölfedezték —

Lovagcsoporttal környezék az erdőt —

És a gyalogság már hajhászni jött —

El lettem volna veszve, hogyha szolgám

Egy szűk nyiláson által nem vezet.—
 Nagy messze földet kelle megkerülnöm,
 Míg, kedves, újra hozzád juthaték,
 Mert e vidéktől nem távozhatom!

SZERÉNA (körülfüzi nyakát karjaival)

Itt vagy! nem válunk többé! nem soha!
 O mennyit sírtam — vesztve hittelek —
 Kétségbeestem. — Két hosszú hetet
 Hiában várni!

ENDRE.

Elmult a veszély
 Töröld le szép szemedből a könnyüt,
 Örülj, csevegj, légy vidám.

SZERÉNA.

Nem lehet.

ENDRE.

Miért? — Szerelmed nem hült, úgy-e nem?
 E szív sem — (szívéhez szorítja) érezd; nem szünt
 meg dobogni.
 Mi változék hát? — Nézd, a tiszta hold
 Olly teljes arccal süt be, mint különben.
 A hold felettünk tellett és fogyott,
 De hő szerelmünk nem fogyott soha.—
 Fogyott? növekszett, folyvást áradott,
 Mint gerjedő tűz, melyet szél lobogtat.
 Mi változott hát? E szerény szobában

Olly tiszta minden, s régi rendben áll;
Olly tiszta minden, mint szűz lelked az!

(a Madonna képéhez vezeti)

Ott a Madonna, melly alatt örök
Szerelmet esküvénk legboldogabb
Óránkban, o nézd, most is résztvevő
Szemmel tekint le ránk, mint jó barát,
Kinek szívébe titkodat rakád le. (lassan elvezeti)
S ha így előle oldalt távozunk,
Követ szemével most is mindenütt,
Mint hogyha mondná: Látlak mindenütt,
Hallám az esküt, jaj a hitszegőnek! —
S nem hallod, lelkem, a kis csalogányt,
A néma éjnek kedves dalnokát,
Az éjt dicséri és örömeit:
Nem hangzik vissza kebledbe szava? —
O fel, szeretni, a lét olly rövid!
Hadd visszatérni üdvünk perceit,
Midőn szemünkbe összeolvadt
A lelki kéjnek tiszta mámora,
S órákig ültünk mozdulatlanul,
Nem tudva semmit, nem gondolva mást
Mint hogy szerelmünk el nem múlhatik,
S hogy így szeretni legfőbb élvezet,
Hogy így szeretve angyal sem pirul! —
Mi lelt, Szeréna? — édes arcodon

A rózsza líliommá bágyadott. —
Mitől remegjek ?

SZERÉNA.

Semmi — semmi, Endrém! —

ENDRE.

De hát mosolygjon, bátorítson ajkad;
Igy nem merem meglopni csókjait.

SZERÉNA.

Van-e reményed, hogy fölmentenek
Az üldözéstől ?

ENDRE.

Nincs. —

SZERÉNA.

Nincs!? — Kész vagy-e
Atyámtól nőül kérni ?

ENDRE.

Nem tudod,
Hogy ő családom eskütt ellene ?
Hozzá vezetve a vérpadra hurcolsz.

SZERÉNA.

O Endre, meg kell lenni !

ENDRE.

Kell ? miért ? —

Úgy meg kell halnom.

SZERÉNA.

Ő engem szeret;
Engesztelődni fog.

ENDRE.

De engemet
Gyülöl; boszúja sírnak áldozand.

SZERÉNA (határozottan)

Tehát követlek tévösvényeden,
Követlek a veszélyben mindenütt,
S veled halok, ha sorsod a halál!

ENDRE.

Engem követnél? — tenned nem szabad,...
Te gyöngé lányka bujdosnál velem?

SZERÉNA.

Nagyobb veszély vár itthon, mint veled.

ENDRE.

Gondold meg, édes —

SZERÉNA.

Már meggondolám.

ENDRE.

Minő ecsettel fessek a nyomort,
Melly úti társam? Képzeld a vadat,
Mellynek nyomában gyors ebek csaholnak,
S éles szaglással nem tévesztik el,
Bár mint kerengjen, bár mint rejtekezzék;

Körülkerítik , visszakergetik ,
Hol a vadászok lesben állanak ,
S lábát alóla nyíllal ellövik :
Így üldöz engem sorsom mindenütt.
Hazám vadaskert , benne a halálra
Jelölt vad én vagyok. Még is követsz ?

SZERÉNA.

Mondám , hogy édes a halál veled.

ENDRE.

És elfelejtet ősz atyádat ?

SZERÉNA.

Ah !

Atyámat ? — Hallgass , mert ellágyulok.

ENDRE (félre)

Csakhowy találtam gyógyszert ! — Kedvesem ,
Hányszor beszéltem , hogy csupán te vagy
Vigasztalása , minden öröme ;
Elvesztve téged a szegény öreg
Búvában megszakasztná öltönyét ,
És ősz szakállát , ősz haját kitépné ,
Búsult fejére hamvat hintene ,
S ránk átkot mondva , sírba szállana.

SZERÉNA.

De mért erőltet ? — Hasztalan könyörgék —
Szűm ellenére máshoz jegyze el. —

ENDRE.

Nem, nem, Szeréna, méltatlan vagyok
 Illy áldozatra; lelkem nem gonosz,
 Hogy ősz atyádat búval öljem el.

SZERÉNA.

De itt maradnom nem lehet tovább.
 Tudd meg, ma eljegyezték jobbomat,
 Olly férjfiúnak, kit nem szeretek,
 Harmad nap múlva összeesküszünk,
 Ha nem segítesz. Ó vigy bár hova.
 Veled felejték mindent, nélküled
 Nem kell az élet, inkább meghalok!

ENDRE (félre)

Többé az álarc rajtam nem segít,
 El kell hajítnom mint haszontalant. — (hozzá)
 Kedves Szeréna, nem jöhetsz velem.

SZERÉNA.

Miért?

ENDRE.

Szeréna, hallgass rám — (elhallgat)

SZERÉNA.

Beszélj. —

ENDRE.

Tudom, gyűlölni és átkozni fogsz — (szünet)

SZERÉNA.

Miért?

ENDRE (szünet múlva)

Szerénám, a nép tengerár,
Egy színbe folynak össze hajjai;
De egy közöle vízsugár gyanánt
Magasra szökelve fenntebb tündököl.
Ennek nevére hódol mindenütt,
S olly áhitattal és olly tisztelettel
Említi a nép, mint isten neyét.
S bár szinte porrá és hamvvá leszen,
Porból eredtnék hinni sem meri.
Fején a legdrágább gyémánt ragyog,
Mellytől vakultan a nép térdre hull.
Kezében bűvös pálca van, ha int,
Még a lehetlen is történni kezd.
Mégis, Szeréna, ő, ki boldogít,
Áldást, szerencsét szór a nép közé,
Szegényebb nála és boldogtalan!

SZERÉNA (szorult lélekzettel)

Te a királyról kezdesz szólani.

ENDRE.

Ah! a királyról, e nagy szolgarabról,
Kit rangja gyémántos békóba vert,
Kit nagy születése szűk korlátba tön,
Kit sorsa bányarabként vas golyóhoz,
A hon boldogságához láncola;
Kit kedves nemzetének érdeke

Börtönbe zára, mellynek rácsain
Csak messze látni a kéklő eget,
És a családi üdvnek csillagit.
Mint más akárki, nem választhat ő,
Szívét követve, szívrokont nejlül,
Kivel hatalmát, fényét osztaná,
S ki boldogítná mint szerette társ:
Nőt vesz magához a trón érdekében,
Eladja éltét, és boldogtalan
Lesz drága népe boldogságaért.

SZERÉNA (dermedten)

Te a király vagy.

ENDRE (tompán)

A király vagyok.

SZERÉNA.

Így megcsalatni! — Ó atyám, atyám!
Ő megboszúland! — Kelj fel, ősz! —

ENDRE (csitítva)

Szeréna! —

Hiszen szeretlek, vesztve semmi sincs —
Szeretlek, minden bűnöm ennyiből áll;
S ha ez bűn, úgy a természet maga,
Úgy a szívek királya vétkezek,
Midőn szerelmet élesztett belém.
Vádolj, lakoltass, átkozz, én csupán
E szóval állok ellened: szeretlek!

SZERÉNA.

Szeretsz? — hazudva, álarcgal szeretsz?

ENDRE.

Tehát csak a név rettent, kedvesem?
Király, vagy koldus, mind egy annak ez,
Ki csak szerelmet, s nem rangot keres.
A név csak öltöny, cifra, vagy kopott,
A tiszta szívű arra néz csupán,
E condra öltöny milly szívet takar. —
Mit a száműzött esküvék neked,
Ím a király is újra esküsz:
Szívem tiéd lesz, míg dobogni fog! —
Nem jöttem hozzád mint rossz csábító,
Királyi fényvel megvakítani,
S magas nevemmel elszédíteni;
Nem úgy jövék én: mint boldogtalan
Sorsüldözött és bujdosó jövék,
Csak szívet kérve lángzó szívemért,
Csak szívet adva tiszta szívedért! —

SZERÉNA.

O bár királyi bíborban jövék,
Nem állnál most szégyen bíborában
Elöttem, aljas csábító gyanánt! —
Nem úgy jövék te, fájdalom! nem úgy;
Kéjtől mosolygó vidám arcodat
Balsors siralmas álarcába rejtéd;

Mint bujdosó jövé, hogy szánjalak;
Mint üldözött, hogy féltsem életedet;
Mint szenvedő és mint reményhagyott,
Vigasztalásul hogy szeresselek. —
Ugy-e, királyom, ez nem csábítás? —
Titokban jöttél, és titkot kötél
Szívemre, hogy tanuljak titkolózni,
S előre készíts tiltottan szeretni. —
Mint or, sötétrel cimborálva jöttél,
Hogy elraboljad üdvem kincseit. —
Így aljasulni látnom tégedet,
O fáj szívemnek, fáj mondhatlanul!

ENDRE.

A tett mutatja, nem csábítani,
Imádni jöttem tündér bájodat;
Egy bünlehellet sem halványítá
Erényed tiszta és szent tükörét.

SZERÉNA.

És szívem nyugalma mit sem ér?
Melly vissza nem tér, érzem azt, soha!
Erény a lánynak ékes korona:
De jó barátod lenne-e, király,
Ki a tiédet illetetlenül
Hagyván, kitepné szíved gyökerét? —
Egy a virágnak, féreg rágja-e,
Vagy a heves nap összeperzseli.

Ha szenvedélyim elhervasztanak,
Mit ér erényem szent sugárzata?
Oltsd el szerelmem olvasztó hevét,
Akkor, királyom, nem vagy csábító:
De így kimélted keblem gyöngyeit,
És összetépted a fűző fonalt.

ENDRE.

Tehát szeretsz, nem gyűlölsz? úgy, Szeréna,
Nem választ tőled a királyi név. —
Boldog jövődről én gondoskodom.
Egy vár királyi díszes csarnokokkal,
Elöntve fényvel, dúsan kényelemmel,
Fogadjon téged titkos rejtekébe;
Hol elszigetelve élhess a világtól,
Csupán szeretve, s engem boldogítva.

SZERÉNA.

Tehát királyi ágyas! — Ó dicső!
Ez a menekvés? — Ó szép gondolat!
Ha bűnben általvírasztám az éjt,
Rejtezzem nappal a világ elől,
Nehogy piruljon rám tekinteni
A legszegényebb pór is! Ó dicső!
Gyémánt koszorúba szedjem fürteim,
Bibor szövetbe öltözzem naponként;
Ezüst s arany lesz még a padlat is,
Mellyet tapodni fognak lábaim,

Hogy a királynak cifra báb legyek,
 Mellyel mulassa egy zugban magát.
 De meg ne lássák a jó emberek,
 Nehogy lepökjék a gyalázatost.
 Van-e e titkos várnak érc fala,
 Mellyel megóvhass ősz becsületes
 Atyám elől, ha jő elmondani
 Bűnös fejemre méltó átkait? —
 O nem, királyom, még becsületem
 Nincs porba hullva; azt megóvhatom,
 Bár éltem rózsaszála hervadand.
 Nem mindig vétkes a boldogtalan!

ENDRE.

Te félre értesz. —

SZERÉNA.

Ó király, ne véld,
 Hogy a tapasztalatlan, gyermeki
 Leányra dobtad kéjhálóidat;
 Mert a csalódás szörnyű iskola,
 Mellyben néhány perc bölcsebbé teszi,
 Mint késő vénség, a boldogtalant.
 Holdkóros voltam, borzasztó magas
 Tetőre, s vészes örvények felé csalt
 Holdas szerelmem; s én azt álmodám:
 Tündéri kertben rózsákon megyek,
 Pedig zuzottan, rút kigyók között,
 Elveszve, a mélységben ébredek.

ENDRE (félre)

Anyám ne volna bár, boldog lehetnék! —
De hát dacolni nem mernék vele?
Ki a király közölünk, ő, vagy én? — (hozzá)
Kedves, bocsáss meg, ím jóvá teszem,
Mit ellened vétettem; légy királyném,
Jer karjaimba!

SZERÉNA (örömtől remegve)

Nem, nem, az lehetlen!

KATALIN (közéjek lép)

Úgy van, lehetlen.

SZERÉNA.

Ah! — ki ez? —

ENDRE (magában)

Anyám!?

KATALIN.

Király, a tréfát kissé messze űzöd,
Vagy elfelejtéd, hogy menyasszonyod
A szende Ágnes —?

SZERÉNA.

Mit? menyasszonya?

KATALIN.

A kedves angyal, a határokon
Belül van, és gyors léptekkel közelg.

SZERÉNA.

Király, te reszketsz?

KATALIN.

Őt a hon java
És egyezésed jegyzé társadul.

SZERÉNA.

Ah, újra megcsalt!

ENDRE.

Esküszöm, Szeréna —

KATALIN.

Ne vedd hiában istened nevét! —
S te szép kisasszony, légy okos, ne higgy;
Ki a szerelmes örült esküjére
Épít, az jégre épít. Menj, király,
Fejdelmi fényben vár kíséreted,
Meg kell előznöd a kedves jegyest.
Félek, királyom, át sem öltözel
A vőlegényi díszbe e silány
S hozzád nem illő szurtos álruhából,
Ő meg talál érkezni; s milly botrány
Fog lenni a díszünnep nélküléd!

ENDRE.

Van-e nagyobb rab, mint én, a király!

KATALIN.

Miért időzöl?

GERŐ.

EDNRE.

Ó, a hon java! —

A szív szerelme nélkül venni nőt! —

O átok —

KATALIN.

Már most jer, parancsolom.

ENDRE.

O irgalom!

KATALIN.

Ne ingerelj!

ENDRE.

Megyek!

(indul, visszafordul, meg akarja ölelni)

Szeréna!

KATALIN.

Most jer, vagy felköltöm atyját.

SZERÉNA (bámulva)

Ki ő? mi joggal szól így? —

ENDRE (sohajtva)

Az anyám! (el)

KATALIN.

Rád nézve, szépem, milly ajánlatos

A hallgatagság, legjobban tudod.

SZERÉNA.

Nem úgy, nagyasszony, bűnös nem vagyok,
Arcom kevélyen tartom ég felé,
Mert, hála isten, bélyeg rajta nincs.

KATALIN.

Illy szót örülök tőled hallani.

SZERÉNA.

És én örülök, hogyha távozol. —

KATALIN.

Szegény teremtés! (el)

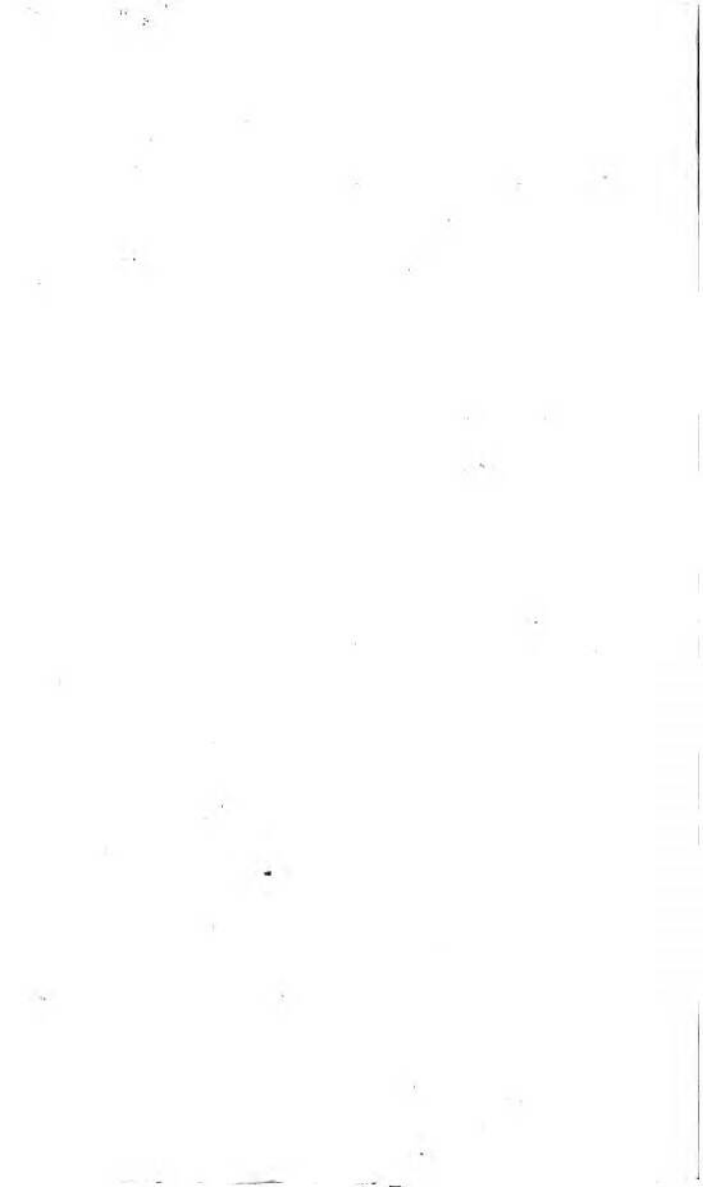
SZERÉNA.

Egyedül vagyok! —

(könyei kitörnek)

Gyógyítsatok meg, elfojtott könyűim! —

A SZOMORÚJÁTÉK,

NÉGY FELVONÁSBAN.

SZEMÉLYEK.

III. ENDRE.

ÁGNES, királyné.

KATALIN, a király anyja.

ROZGON.

KALOTHAJ GERŐ, országbíró.

SZERÉNA, neje.

Gróf ALPINI.

SZERAPHIN.

JÓNÁS, királyi szakács.

PIETRO, Katalin apródja.

ÉVA, }
ORBÁN, } Gerő szolgálatában.

FŐAJTÓNÁLLÓ.

A RÁKOSI ORSZÁGGYŰLÉS KÖVETE.

SZERZETES.

ORVOS.

Nemesek. Pártütők. Udvari nép. Nép.

Történik a három első felvonás Budán, részint Gerőnél, részint a királyi lakban; a negyedik Gerő várában, és Budán a királyi lakban.

Két évvel az előjáték után.

Első felvonás.

(Budán. Szoba Gerőnél.)

ÉVA. ROZGON (Gő)

ÉVA.

Ah! — nagysád!

ROZGON.

Jó napot, Éva! — (kiszól) A lovat jártassátok! A holmit hordják fel! —

ÉVA (sírva)

Most érkezél? — O mi szerencse, mi öröm! —

ROZGON.

Villám jégeső, ha öröm, ne sírj.

ÉVA.

De mikor olly rég láttunk.

ROZGON.

Rég? — fél éve.

ÉVA.

Azóta vagyunk Budán.

ROZGON

Bár ne volnátok.

EREDETI JÁTÉKSZIN.

ÉVA (nagy szemeket mereszt)

Miért?

ROZGON.

Jól viselitek magatokat!

ÉVA.

Én? — nincs rendben az asztal, ezüst, konyha, pincze, padlás?

ROZGON.

Hol van Szeréna?

ÉVA.

A templomban.

ROZGON.

És vőm?

ÉVA.

Az udvarnál.

ROZGON.

És unokám?

ÉVA.

Alszik.

ROZGON.

Templom — udvar — ágy? — Tehát egyikhez sem juthatok. Iván öcsém itt volt? —

ÉVA.

O igen, itt volt!

ROZGON.

Azt mondá, Szeréna nagyon megcsappant.

ÉVA (sohajt)

Ah! hajh!

ROZGON.

No, mire e sopánkodás?

ÉVA.

Mióta asszony lőn a kisasszony, egészen más.

ROZGON.

Majd kitaláljuk a bibét!

ÉVA.

Isten tudja! isten tudja! Leánykorában fürge méh, szerető korában nyögdecselő gili volt, s most asszonykorában szent Magdus élőszobra. — Isten tudja! napon alig jár, arca mégis barnább; szemei kialudt széndarabok; s ajka, mellyre soha, de soha sem jő mosoly, igaz lelkemre, megszederjesedett. — O mennyit sírtam, mennyit sírtam már! (zokog)

ROZGON.

No, ne sírj, beszélj, mi baja, mit csinál? —

ÉVA.

O, a jó lélek, igazi szent lesz! — Mi nem érjük meg, de unokáink unokái megérik. Teste soha sem fog rothadni, és szentté csinálják. —

ROZGON.

Ha ő szentségének pénzre lesz szüksége!

ÉVA.

Meglásd, minket is ő juttat mennyországba!

ROZGON.

Az ördögbe, inkább akarnám itt alant boldognak látni! —

ÉVA (keresztet vet)

Uram irgalmazz! — Nem! Ő maga az erkölcs. Meglátszik rajta, hogy én is befolytam a növelésbe; s én ez által valódi érdemet szereztem magamnak az ég előtt. Leánykorában néha alig vehettem rá, hogy fohászkodjék, sokszor már az olvasó ötödik szeménél szundikált: bezzeg most! reggel korán kis-misére megy, tíz órakor nagy misére, délután vecsernyére, s estve egy öreg pater jő hozzá az avét mondani. — (Sírva) Inkább él az égnek, mint földnek; s ámbár ez kedves oda fenn, de nekünk gyarló embereknek néha könnyet csal szemünkbe...

ROZGON (félre)

Bizonyosan nem boldog vele! — Ki hitte volna, majd meghalt utána a rossz fiú! — De hát mi baj? —

ÉVA.

Isten tudja! isten tudja!

ROZGON.

Talán Gerő — ?

ÉVA.

O, Gerő urnak szemlátomást nő méltósága; mondják, inkább ő a király, mint a király.— De meg is látszik. Reggeltől estig nincs nyugta. Püspökök, apátok, bánok, ispánok, bírák, nemesek egymásnak adják a kilincset. Hát a sok kérelmező!

ROZGON.

E szerint vőmnek isten nagyra vitte dolgát?

ÉVA.

De dúlnak fúlnak is az olaszok!

ROZGON.

Csitt! — Leányom. — Hagyj magunkra.

ÉVA.

Ha parancsolod. (El.)

SZERÉNA (Jő, karjaiba fut)

Atyám!

ROZGON.

Leányom! (félre) A hír nem hazug,
Kiült arcára lelkének baja. —
Kedves Szerénám, nem vagy-e beteg?

SZERÉNA.

Nem.

ROZGON.

Csak ne titkold.

SZERÉNA.

Nincs bajom.

ROZGON.

Fogyol.

SZERÉNA.

Egészségem jó.

ROZGON.

Úgy lelked beteg.

SZERÉNA.

Lelkem? csalódol, én boldog vagyok.

ROZGON.

Erény a nőben, emberek előtt
Ha eltitkolja férjének hibáit;
Ha vánkosába sírja el baját,
S ha napvilágnak nem mutat könyűt:
De ősz atyádhoz mért nincs bízodalmaid?
Mi nyomja szíved?

SZERÉNA.

Semmi.

ROZGON..

Az lehetlen.

Szükség, e száraz és or kéz, tudom,
Nem nyúl családi boldogságodért:
De tán csalódtál férjed jellemében?
A vőlegény mind nyájas, udvari,
Figyelmes, kedvben járó, és szelid,
S mint pille legszebb színektől ragyog:
De hogyha férj lön, a színek lekopnak,
A kedves pille hernyóvá fajul,
És a családi béke zöld olaj
Ágát lerágja.

SZERÉNA.

Ő nem változott.

ROZGON.

Tán mást szeret?

SZERÉNA.

Mondám, hű s bennem él.

ROZGON.

Mért titkolózol? — Síkos padlaton

Jár ő az udvar fényes hölgyei

Körében. Ez seb, orvosolni kell;

De nem halálos, még hegedni fog.

A férj bár jobbra balra tévelyeg,

Egészen el nem tévedett soha;

Vak szenvedélyét egy más hölgy iránt

Ha elvetette, megtérhet megint,

S magát a házi bék kinőheti.

Mert e szerelemnek nincs következése;

A nő jól tudja, hogy sajátjaik

A gyermekek, s nem csempészett javak.

De hogyha a nő megfeledkezik,

S eltékozolja férje szent hitét,

Mellyel hűségén az megnyúgodott,

Pokolba süllyed ott a házi menny,

A férj szívében, múltban és jövőben,

Örökre dülő féreg a gyanú....

S a gyermekeknek sorsa! — arcukon

Bár a férj arca ismételve van,

Ennek gyanús szemében összefut

S torz-fattyú kép lesz e hasonlat is;
Írántok elhűl, és utóbb kihál
Atyai szívéből minden vonzalom. —
O én is érzém egykor a gyanú,
E rút lidércnek csáb játékait;
Szerencse, hogy korán kigyógyulék!

SZERÉNA (ljedve)

O szűnj meg! (eszmélve) mert mi boldogok vagyunk.

ROZGON.

Mind ezt nem érted, mondám, gyermekem;
Tudom, te hű vagy és szeplőtelen;
S tán szerfölött is jó — s ez épen a baj.
Nem mondom, a nő hogy kacér legyen,
De szolgarabbá sem kell válnia.
Nem árt, ha kissé félt is, gyermekem;
Ha félt, becsül; s ha megbecsül, szeret.
Ne hidje a férj, hogy mindent tehet,
Mig nője semmit; mert a nő nem eb,
A melly urának akkor is kezet nyal,
Midőn ütötte és koplaltatá.
Érezze mindig, hogy vér csörgedez
A nő erében is; s ha féktelen
Csapong gyönyörje, a nőcskének is
Eszébe juthat példáját követni.

SZERÉNA.

Atyám, ne fáradj; erre semmi szükség.

ROZGON.

Hallgatsz, s türelmet színlesz, míg magadban
Sorvadsz? Legyen! végére járok én. —

Ah, épen itt jő —

SZERÉNA.

Kérlek, meg ne bánts! —

GERŐ (jőn)

Atyám, mi régen vártalak. — Mi ez?
Komor szemekkel nézesz rám — sohajtasz —
Elfordulsz tőlem — szólj mi lelt? mi baj?

ROZGON.

Mit tétovázok? szívem nyelvemen,
Ki szoktam a mit érzek, mondani. —
Midőn karodba tettem lányomat
Magán kívül volt, sírt és reszketett,
Szólj, mit fogadtál akkor?

GERŐ.

Nem feledtem:

Hogy boldogítani fő gondom leend.
Szeréna, ítélj: megtartám szavam?

SZERÉNA.

Mondám atyámnak, hogy boldog vagyok,
De ő szavamnak nem hisz.

ROZGON.

Nem hiszek,
Mert ellened mond arcod holt színe.

GERŐ.

Mig nőm, leányod nem panaszkodik,
Addig közöttünk isten a bíró,
S családi dolgainkba szólani
Még a pápának sem lehet joga.

SZERÉNA.

Kiméld!

GERŐ.

Ne félj, nem harc, bék szándokom. —
De én becsülöm és méltányolom
A jó atyának aggodalmait,
S ha tölem tellik, szét is oszlatom.
Szólj hát, ipam, mi nem tetszik neked?
Hogy nőm nem olly vakító szép, miként
Leánykorában volt? (mosolygva.) Tán e miatt
Nekem lehetne főkép zúgolódnom;
Mert engem boldogítanak bájai,
S ha fogynak, kárát nem más szenvedí.
De én imádom e szép rózsaszált,
Melly hervadásnak indul, s bájai
Enyészetével tiszta hű szerelmem
Enyészni nem fog, arra esküszöm!

SZERÉNA (zokogva)

- Ne légy illy gyöngéd! Méltatlan vagyok!

GERŐ.

Bár isten volnék, hogy mindenható

Erővel visszaadnám lánykori
Vidám kedélyét, játszi kedveit,
S teljes virágu szépségét; hiszen
Magamnak akkor én úgy tetszeném,
Mint a teremő kész világiban.
De a természet sokat változik,
S mint nő komoly, ki pajkos lányka volt.
Hányszor könyörgtem kedves nőm előtt,
Legyen megint olly dévaj és hamis!
Megtette a jó lélek kedvemért,
De látszott rajta, hogy nem jő szivéből.
Azóta rendes útjában hagyom,
S nem kényszerítem, hogy természetét
Álarcba rejtse: így is kedves ő!
Templomba többször jár, mint más szokott —
Nem szólok érte; jobb helyt nem lehet.

ROZGON.

Mit is csinálna itthon egy maga,
Midőn te máshol töltöd a napot?

GERŐ.

A napnak részét, és nem a napot! —
De ebben a nő is megnyugodott;
Mert ő hazámnak lelkesebb leányi
Közt helyt igényel és joggal magának;
Ő a hazáért áldozatra kész;
Az az: vitézül unja hon magát,
Míg én hazánk javára dolgozom.

ROZGON.

Tehát az udvar rabja löl? —

GERŐ.

Nem úgy,

Uralkodóvá, nem rabbá levék. —

Emlékezel még? Lanyha nyári est volt,

Te várkapudban álltál. Többi közt

Megemlítettük a hont, s a veszélyt,

Mellyet fejünkre készít Katalin

Olasz pártjával. És sopánkodánk,

Mint a ki égni látja ős lakát,

S a lángot oltni nincs egy csepp vize.

Nem úgy vagyunk most; a láng oltva van,

S dicsekvés nélkül mondvá, általam.

ROZGON.

Másutt ne oltogass, míg házad ég.

GERŐ.

Atyám, ez agyrém, csak te képzeled;

Házamban béke van, s szent nyugalom.

De halld, hogy' értem a kormánybotig,

S hogyan csavartam azt ki az olasz

Asszony kezéből. — A király, talán

Dicső s nagy hírű ősim érdemét

Tekintve, fényes hivatalba tön;

S pirulva mondom, még mit sem tevék

Mi érdememnek volna mondható,

Már is keresztülugrá a közép
Lépcsőket és fő polcra ültetett.
És én először akkor érezém,
Mit a világ dicsvágynak mondana,
De bennem egy más szűz érzet vala:
A szenvedő hazát megmenteni,
Sorsát emelni, boldogítani!
Atyám, nem délibáb e név: haza,
Melly látszik lenni, ámbár semmiség;
Nem pára ez, hanem valódi láng,
Melly fölhevíti a nemesb szívet,
S szövétneket tart a jobb ész felé.—
Jutalmi bért nem vártam tettemért;
De többet annál: önmegnyúgóvást!

ROZGON.

S mit től e célra?

GERŐ.

Ah, derülni kezd

A ráncos homlok!

ROZGON.

Csak tovább!

GERŐ.

Tehát

Láttam, hogy a királynak szíve jó,
De környezői s anyja Katalin,
A kik nevében kormányoztanak,

Részint nem értik a törvényt, s hazánk

Szabadságáról nincs igaz fogalmuk,

Részint gaz önzők, s piszkos cimborák.

Tehát előbb is e körmök közül

Kellett kitépnem a király bizalmát....

Atyám, nagy munka ez! Sír a haza,

De a király nem látja könnyeit.

Nyög, a király nem hallja e panaszt;

Vérzik sebektől, a király nem érzi,

Mert környezői mind mást mondanak.

Hizelgve mondják, hogy nem volt soha

Olly boldog, mint alatta, a magyar. —

Panaszlevélt írsz? a gaz udvaroncok

Kezén keresztül — o nem a királyhoz —

A kandallóba sétál iratod,

Személyesen még a bajt mondani?

Ott ácsoroghatsz, nem bocsáttatol be.

S ha ügygyel-bajjal a testőrökön

Magadnak utat törtél; jajveszékepsz?

Könyűt fakasztasz a király szemében?

De ott maradnak meghitt udvaronci,

Mézes szavakkal elhitetgetik,

Hogy a baj agyrém, s a panaszkodó

Csak nyughatatlan elméü bolond,

Békételen, ha nem pártlázító.

ROZGON.

S te hogy' jutottál hozzá?

GERŐ.

Ő maga
Emelt magához. — Ekkor rábeszéltem,
Hogy látogassa meg kedves hazánk
Némelly regényesebb vidékeit,
Csupán mulatni: a valódi célt
Nem is gyaníták. Anyja ellenezte,
De én sarkaltam; s rá állt a király.
Tőlem kísérve, összeútazá
Egész hazánkat. Hallá a panaszt,
Saját szemével látá a veszélyt,
Mellyet hazánkra anyja halmazott.
Egyetlen áldást nem hallott füle,
Egyetlen „éljen!” nem hangzott körében....
És a király sirt és kétségbesett.
Ekkor kitártam karjaim felé,
Ő látva szívem tiszta szándokát,
S hogy vészes örvény széleig jutott,
Bennem vetette végső bizodalját,
S kezembe adta a királyi pálcát.

ROZGON.

Szegény fiú, te elfelejtéd-e,
Milly változékony egy király kegye?

GERŐ.

Dehogy feledtem! jól tudám, öreg,
Hogy bár acél kapocscsal zár magához

A rút irigyek elválasztanak
Rágalmaikkal: készíték tehát
A méreg ellen ellenmérget is.
Midőn hazámtól a bűt elvevém,
Utazni vittem ismét a királyt,
Hogy lássa, mint hegednek a sebek,
Hadd lássa mint örvendez a magyar,
Milly lelkesülten mondja éljenét,
Ha el nem vonja tőle a király,
Mit az igazság s törvény ad neki.
És a királynak újra könyöket
Szemébe, — ah, de most örömkönyű! — —
Csak így lehettem Endre udvarának
Mindenhatója. — Szinte elfelejtém!
Nagy áldozatra kérlek, nőm. — Atyám,
Te is velünk tarts. — Kérhetlek, Szerénám?

SZERÉNA.

Ne kérj, parancsolj.

GERŐ.

Száz kérést tagadj meg,
Csak ezt ne! — Jőj az udvarhoz velem.

ROZGON.

Ez a kivánt szörnyű nagy áldozat?!

GERŐ.

Nem olly csekélység, mint te képzeled;

Tudd meg, Szerénát még nem bírhatám rá,
Hogy bémutassam a király előtt.

SZERÉNA.

Csak ezt ne kívánd.

ROZGON.

Mért ne?

GERŐ.

O tudom,

Az udvar fényes multságiban
Részt venni kedved nincs; de, édesem,
Az illedék kívánja, hogy ma jöj.
Ez ünnep engem illet, és hazámat;
Családom címén fényes új jelek
Fognak ragyogni, ősim birtoka
Megtágosúland, s a király tudatja
Egész hazánkkal, hogy legjobb barátja,
Kormányzatának legfőbb embere
S utána rangban első én vagyok;
És nőm, nevemnek, szívemnek fele,
Ez ünnepélyről nem maradhat el.

(Karát ajánlja.)

SZERÉNA.

Kivánj akármit, ezt ne!

GERŐ (megütözve)

És oka?

SZERÉNA.

Az udvar — én — én —

ROZGON.

Nő vagy, s ez szeszély.

GERŐ.

A csábítástól félsz-e, kedvesem?
A jó s erényes a legsíkosabb
Pallón sem csúszik el. S minő arany,
Melly próbakökhöz még nem ért? való
Becsét nem tudjuk, csak hozzá vetünk.
De tudva azt, hogy kincsünk színarany,
Örök szerelmünk lángoló kövét
Egész nyugodtan foglaljuk belé.
S mit féltenelek téged, angyalom,
Kinek szerelme már gyümölcsözék?
Mellyik fa hajtott új virágokat,
Melly még gyümölcsét sem hullatta el,
Gondolj fiadra, és hívem maradsz!

SZERÉNA.

De semmi kedvem; o ne kényszeríts!

GERŐ.

Hiában kérlek, most — parancsolom!

(karjára fűzi — félre)

Félek, sejtésem agyrém nem vala!

SZERÉNA (félre)

Ujabb kínokra hurcol! (Gerő elvezeti)

ROZGON.

Igy vagyunk?!

Igy kényszeríteni! — A férj a hibás. (el)

Változás.

(Budán, Királyi terem.)

ENDRE trónon, mellette ÁGNES. ORSZÁGNAGYOK.
UDVARIAK.

FŐAJTÓNÁLLÓ.

Uram királyom, a rendek közül
Fényes követség jött örvendeni
Ez ünnepélyen. Megjelenhet-e?

ENDRE.

Bocsásd be. (Halkan) Ágnes, lát'd, a nép is örvend
Ha érdemet jutalmaz a király,
S nem árulókat, és nem árúban.

ÁGNES.

A nép szeret, s ez engem boldogít.

KÖVETSÉG (35.)

KÖVET.

Királyi fölség! a most Rákoson
Tanácskozásra gyült rendek nevében
Jövünk fölséges trónod zsámolához,
Igaz szívünkből hálát mondani
Azon szerencsés változás fölött,
Melly udvarodban történt. Én uram,
Búsítanak a volt s nemzet elleni
Olasz kormánynak gyász emlékei;
Mi nem Velence fényét és hatalmát
Láttuk honunkba hozva általok,
Hanem sötétben rejlő sbirjeit,
S orozva gyilkoló bravojaikat:
De mennyivel nagyobb most örömünk,
Látván, királyom, hogy korcsok helyett,
Magyar kezekre biztad a magyart,
A kik szívünkből forrtak és szívünkhöz.
Mióta néhány zsarnok főurat
Nem kénytelen szolgálni a nemes,
Mióta országgyűlést rendelél,
És a tanácsban, nem néhány nagy úr,
Hanem, szokásunk s törvényünk szerint,
Egész nemesség osztozik: királyom,
Azóta fogy sérelmink halmaza,
Azóta Robert Károly, a magyar

Király nevét bitorló nápolyi,
Szemlátomást veszejtí híveit.
Ne félj, királyom, többé semmitől;
Mióta érzed szívünk dobbanását,
Fejünk vagy, törzsökünkől nőtt fejünk,
S a testnek a fő legdrágább java!
Szóljon magyar nyelv a magyar szívéhez,
Nem tót, olasz, vagy más sehonnai,
Vérét kiontja édes örömet.
Árpád utódja, kedves jó apánk!
Igy érezünk mi, s híveid vagyunk.
Édes szülőd nekünk csak mostoha,
Ne add kezébe a királyi pálcát
Nem boldogíthat minket ő soha!

ENDRE.

Elég! Szavaddal szívemig hatál!
Az égre, nem kell már búsulnotok,
Mert olly barátot küldé istenünk,
Millyet nem bírt még semmi fejdelem.
Övé ez ünnep, mellyre jöttetek,
Mert nem pirúlok nyiltan vallani:
Gerő barátom volt hű gyámolom.
Hálát, s az áldást, melly itt hangozék,
E legnemesb, e legjobb honfival
Örömmel osztom meg testvérileg.
Mit érte érzek, az nem mondható,
Ez ünnepély csak béna küljele.

Legfőbb dicséret a kormányfinak,
 Ha honja és királya egyaránt
 Tisztelni és szeretni kénytelen.
 Legyen közöttünk híd továbbra is,
 Mellyen keresztül kérelem, s panasz
 Meg nem vámolva jusson trónomig.
 Utánam első az országbíró,
 S mi őt a többi érdemes közül
 E hivatalra választottuk el. (Ajtonállóhoz)
 Vezesd közinkbe! — Kezdjünk ünnepet!
 (Ajtonálló bevezeti Gerőt, Szerénát, Rozgont)

GERŐ.

Uram királyom, im nők és ipam;
 Ajánlom őket fölséged kegyébe.
 (Endre és Szeréna egymás tekintetét kerülik)

GERŐ,

(miután szeméit Endrén és Szerénán jártatta, magában)

Miért pirulnak? — (Szerénához halkán)
 Kedves, ismerős
 Vagy a királylyal?

SZERÉNA (megrettenve)

Nem.

GERŐ (magában)

Csudálatos!

ENDRE (mosolyt erőltetve — zavarodva)

Nőd ismerősöm, s Rozgon a derék
 Vezér, nem egyszer harczolt érdekünkben.

GERŐ (magában)

Mit? ismerőse? így nőm hazadott.

ENDRE.

Nemes barátunk vedd az oklevélt,
A mellyel országbíróvá neveztünk.

(Egy apród vánkuson oklevelet nyújt.)

KATALIN, SZERAPHIN, s OLASZ KÍSÉRETE
zajongva jönnek.

KATALIN (visszaszól övéihez)

Halkkal! ne háborgassuk a királyt!

SZERÉNA (egyik keze Gerőében nyugszik, megrezzen)

Hah!

GERŐ.

Mért ijedsz meg?

SZERÉNA.

Nem — nem reszketek.

ENDRE.

Anyám köszöntlek! Ím bemutatom
Az országbíró.

KATALIN.

S nemde szép nejét?

(szemével méri, gúny mosolylyal)

Szerencsét hozzá! Örvendek nagyon!

(A neki szánt helyre indul.)

GERŐ (félre)

Az égre, mintha gúnynyal nézne rá!

SZERAPHIN (előtolakodva.)

E székre, fölség! —

SZERÉNA.

Ah, rosszúl vagyok!

(Férje karjaiba hanyatlik.)

GERŐ.

Szeréna!

ROZGON.

Szédül.

ENDRE, (bosszonkodva néz anyjára)

O anyám,

KATALIN.

Vizet!

Fel kell locsolni! — Nagy hőség van itt!

(Általános zavar, a szédültet légre viszik, mind eltakarodnak, csak Katalin s Szeraphin marad.)

SZERAPHIN.

Hogyan köszönjem, fölség?

KATALIN.

Mit köszönsz? —

SZERAPHIN.

Hogy így kezemre játszol.

KATALIN.

Én? hogyan?

SZERAPHIN.

Valóban mintha tudnád tervemet.
A férj szívében ül már a gyanú,
És sarkantyúzni fogja szüntelen,
Hogy a valóhoz jusson, bár miatta
Át kelljen a világot futnia.
S ha a valóhoz jut: jó éjszakát
Neked, barátság bíró és király közt.

KATALIN.

S a tűzre valljon nem rossz láttevék?
Ha a titokhoz jut Kalothai,
Veszély találja Endrémet, kiben
Uralkodásom ág gyanánt fogózik;
S nem úgy teszünk-e, mint ama bohó,
Ki maga alatt az ágat vágta el? —
De bár mi jöjjön, nyomta szívemet, —
Ki kelle törni! — el nem fojthatám —
Ki kelle öntnöm lelkemnek dühét!
Nem szoltam semmit, egyetlen tekintetem
A porba zúzta. Ah, mi kéj vala
Sáppadni látnom, s férjében fogózni!
Merően néztem rá, és ő reszketett;
Egy gúnykacaj, s leájult... Ez dicső!
De jó leend-e a következés?

SZERAPHIN.

Következése jó lesz, asszonyom.
Mit egybekötve el nem törhetünk,
Azt legtanácsosb elválasztani:
Veszejsük össze.

KATALIN.

Nemde, Szeraphin,
Veszélyes ember e magyar kegyenc?

SZERAPHIN.

Nagyon veszélyes! — legfőbb ellenünk.

KATALIN.

Királyi pálcát mert érinteni;
Elszárad attól a jobbágy keze.

SZERAPHIN (mosolygva)

Nem jót gyanítok: méreg vagy gyilok?

KATALIN.

Miatta mellőz el saját fiam!

SZERAPHIN.

De ő vigyáz, ha nem jól ütne ki?

KATALIN.

És bárha? — én törvény fölött vagyok,
Én a királynak anyja!

SZERAPHIN.

Mind igaz,
De a magyar nép nem velencei,
S az olly ebédttől, mellynek fűszere

Jóféle méreg, könnyen megcsömörlik,
S eszébe juthat, hogy némelly bajon
Csupán az érvágás segít. Vigyázz!
Lassan tovább érsz. Szerfelett heves vagy,
Mindjárt gyilokkal vágod a csomót;
Lát'd, én feloldom, a mi oldható.
Ő elszakasztá tőled fiadat:
Én őt szakasztom el fiadtól....
De a kígyónak nem kell látszani,
Nehogy fejére koppanthassanak,
Elég, ha nyelvét fogják sinleni.

KATALIN.

Ki nem repülhet, az csúszszék, nem én!

SZERAPHIN.

Fölség, meglássuk, melyik boldogul
Kettőnk közül?

KATALIN.

Tört, vagy mérget neki!

SZERAPHIN.

Tör? méreg? — Én is törrel támadom meg,
De lelki törrel: mérget itatok,
De lelki mérget, és ez biztosabb.

ENDRE (hevesen)

Anyám! (meglátja Szeraphint)

Hah! itt vagy, gaz tányérnyaló?
Te is vigyorgál a boldogtalanra,
Kinek, te ördög, üdvét dultad el!

SZERAPHIN.

Én?

KATALIN.

Illy beszéd nem illő a királyhoz.

ENDRE.

Én válogassam a szót e silány
Gaz ellenében?

KATALIN.

Ő udvarnokom.

ENDRE.

Kígyó, kit hogyha férget tiprani
Nem undorodnám a piszok miatt—

KATALIN (élesen)

És nem remegnél a titok miatt—

ENDRE.

Anyám, ne késztes! (Szeraphinhoz)

Mondd ki titkomat,

Merj gondolkozni róla, gyáva cenk,
Ha nem szakaszták még ki nyelvedet,
Mellyel sziszegtél sok becsületes
Hazámfiára, mellyel összemartad
Sok jó magyarnak hírét és nevét,
Mellyel kegyelmet és boszút csikartál
Ki tőlem, 's mindig érdemetlenül,
Miként sugaltak aljas szenvedélyid;
Ha e darab húst még ki nem szakaszták

Dögvészt lehellő ajkaid közül,
Én megteendem, égre esküszöm!
És most, veszett eb, mint fajodhoz illő,
Meghúnyáskodva czammogj messze innen.

SZERAPHIN (el)

KATALIN.

Királyhoz illő illy felejtkezés?

ENDRE.

Király, 'de ember, 's isten nem vagyok —

KATALIN.

Perelni jöttél tán anyáddal is?

ENDRE.

O nem! — kiöntém rá haragomat,
Hozzád könyörgni jöttem, jó anyám.
Az égre kérlek, hagyj fel! —

KATALIN.

Én? mivel?

ENDRE.

Mért bántod őt?

KATALIN.

Kit?

ENDRE.

O hiszen tudod;

Ő áldozat, siratnod kellene,
Nem saskeselyként újra vérzened.

KATALIN.

Én? kit?

ENDRE.

Ne gúnyolj! a boldogtalant! —
Láttad, mivé lőn?

KATALIN.

A rossz öntudat —

ENDRE.

Ártatlan ő!

KATALIN (dölyffel)

Ártatlan az, ki rútul
Megcsalta férjét?

ENDRE (erővel)

Ő nem volt bűnös! —

KATALIN.

De a' szín! Éjjel! — titkon! — Embereknél
A látszat és való értékre egy.
Mi a családi boldogság? a hit;
S Gerőt hitében megrendítheti
A látszat és szín. — Jól vigyázz király!
Az olly titokzat viz színére tör,
Követ nyakába hasztalan kötünk.

ENDRE.

Ha olly veszélyes e látszat, maradjon
Örök titokban, köztünk eltemetve.
Lát'd, e titoktól két ház üdve függ.
A szenvedélynek sírja az idő;
Anyám, az égre esküszöm neked,
Többé szivemben, szánáson kívül,

A szenvedőhöz nincs más érzelem;
Nőmé, egészen Ágnesé vagyok:
Te porba sujtnád e boldog viszonyt?
Nem, olly kegyetlen nem lehetsz, anyám!

KATALIN.

Tőlem ne tarts; Szeréna árul el.

ENDRE.

Szenved, de hallgat, csak ne bántsd szegényt!
Lát'd e titoktól több is függ, anyám:
A férj hazám és trónom oszlopa,
Őt elszakítná tőlem a gyanú.

KATALIN.

Haha! valóban? trónod oszlopa? —
Szegény bohó te, nem látod, miként
E nagy magyarnak terve nem kevesb,
Mint a királyi méltóság alatt
Sírt vájni. Szánlak, mert anyád vagyok!

ENDRE.

Te gyűlölöd, mert a kormánybotot
Kezébe adtam.

KATALIN.

Mondd, mert elvetéd.

De csak hajítsd el a királyi pálcát,
Akaszd nyakába a királyi bibort,
És légy királyi váz. Ő a király,
Te báb vagy, mellyel játszik a kegyenc.

ENDRE (szomorúan)

Anyám, kezedbe voltam az, 's hazánk
Átkot kiálta mindkettőnkre.

KATALIN.

Valljon

Hazád kiáltott, vagy bérlettei? —
S most áld? néhány nagy torkú, a kiket
Midőn orrodnál fogva szerte hurcolt,
Útfélre állított fel éljenezni;
S te e bohózat féle színművet
Közvéleménynek hitted — hahaha!

ENDRE.

Anyám, bocsánat, ez gyanúsítás;
Midőn hazámnak áldásit vevém,
Az út irányát én szabám, nem ő.

KATALIN.

Csak benne bizzál, érdemes király,
Mióta róka lett oltalmazód,
Téged, királyi sas, lúddá tevé;
Lassan kitépi minden tolladat,
S midőn koppasztva léssz, majd rád mutat,
És így beszélend: „Büszke honfiak!
Tekintsetek rá, e király nevű,
E gyáva ember hasztalan here,
Mit sem cselekszik, én kormányozok;
Miért neveznök hát király urunknak,

Midőn hazánk megáll nélküle is? “
És ősid trónja szépen összedől,
Rommal temetve a végunokát.

ENDRE.

Ellenkezőleg, ingó trónomat
Ő, egyedül ő támasztotta meg.

KATALIN.

Ő megvakított, s vaknak hasztalan
Beszélek színről. Jól vigyázz király,
Én jóslom: fölötted e kegyenc
Hajszálra fűzött damokleszi kard,
Mellyet letéphet minden pillanat,
S melly agyvelődöt szétrepesztheti.
Kebledbe zártad a mérges kigyót,
Holott kerülnöd üdvösebb vala! —

ENDRE.

El is tapodnom mint vágytársamat?
Nem úgy! irigység és féltés helyett
Íránta jobb érzettel tölt szívem.
Igaz, Szerénát gyáván elhagyám,
Ámbár szerettem; mert válaszfalul
Közénk a balsors tégedet hozott:
De nem feledtem a boldogtalant,
Kinek nyugalját semmivé tevém.
Erkölcsei súlytól voltam kényszerítve,
Hogy elkövessek mindent, a mi csak

Enyhíteni képes a vétetteket.

Azért tetéztem férjét hívatallal,
Fénynyel, vagyonnal; hogyha már maga
Könnyelműségem áldozatja lön,
Legalább örüljön, látva milly magas
Szerencse várja férjét s gyermekit.

KATALIN (gúnynyal)

A férjhez hála, a nőhöz szerelm,
S a kis fiúhoz — tán szülői gond
Csatol: hatalmas három érzelem!

ENDRE (elfojtja a haragot)

Anyám, szeretlek, ámbár te nem viszonzod:
Te sértegetsz és gúnyolsz szüntelen,
Én nem viszonzom! Boldogok lehetnénk,
Ha elfelednéd a kormányozást,
Mellyhez, hiában, a nő karja gyöngé.
O üzd ki kebledből e szenvedélyt,
A melly fejünkre úgy is ősz hajat
Előbb hoz, mint elismerés babérját;
És légy egészen az, mivé maga
Jelelt a természet: gyöngéd anya,
Imé fiad van, lányod, unokád,
Nem töltik ők be minden vágyodat?
Az égre, többet ennél mit kívánsz?!

KATALIN.

Hogy a kegyencet távolítsd körödből,

Ki a királyi trónt gyengíti meg,
S a köznemesség bábjává teszi;
Ha őt elűzted, nyitvák karjaim.

ENDRE.

Csak ezt ne kívánd; tiszta szándokáról
Meggyőztek hont s trónt védő tettei.
Anyám, ne kívánd; a' fiú szeret,
De a királynak mást kell tennie,
Mint az anyának fogna tetszeni.

KATALIN.

S én ezt kívánom.—

ENDRE.

A hont boldogítom,
Ha őt magamnál tartom. —

KATALIN.

Engemet
Úgy elveszejtesz.

ENDRE.

A hont semmivé
Teszem, s veszélybe döntöm trónomat,
Ha a hatalmat ismét átadom.

KATALIN.

Én ezt kívánom.

ENDRE.

Nem lehet.

KATALIN.

Ha nem,

Isten velünk! Isten velünk, király! —
Ősim javától megfosztám magam,
Midőn miattad, hogy király lehess
Marokkal szórtam azt a' nép közé:
Tehát csak arra kérlek, gyermekem,
Ne űzz ki udvarodból, és ne hadd,
A kegy-kenyértől hogy megfosszszanak.

ENDRE.

Anyám ne kínozz! —

KATALIN.

Úgy menj! —

ENDRE.

Ó anyám,

Adjon szívedbe békét istenünk! — (El.)

KATALIN (magában)

Minden hatalmat elveszték szivén. —
Várj; háladatlan! — Nem győz semmi ok?
Mellőzi anyját egy kegyenc miatt! —
Népboldogságot és hont emleget. —
Mit nép, hon? — a trón veszt mindannyiszor,
Midőn a népnek bár mit engedünk.
S ez a hon úgy is túlzottan szabad, —
A sok kiváltság!.. Itt nyirbálni kell
A nagy szabadságot, s nem toldani. —
Már útban voltunk a korlátalan
Uralkodáshoz, s a király maga
Vet gátot! — Ősi törvényt emleget! —

Legyen kezünkbe a' több hatalom
Az ó szu-ette törvények helyett,
Mint tetszenünk fog, újakat szabunk...
Ez a Gerő, ez a féreg feje,
Ha ezt lecsaptam, mind csak holt tagok.
Mérget neki! — (El.)

Második felvonás.

(Budán. Szoba Gerőnél.)

ÉVA, PIETRO.

PIETRO (hána alatt ezüst fedeles tál, jő)

Signora Évához, e ház főfő gazdasszonyához van szerencsém?

ÉVA (félre)

Kicsoda e tarka bugyogós fiú?

PIETRO.

Ah, te vagy signora! A cseléd azt mondá: „Évát keresed? — úgy menj, fiam; s ha találkozol nővel, kinek tisztos homlokán ránc helyett derűt, tört fényű szemei helyett csillagpárt, haragos orra helyett finom görög orrt, s harcsaszája helyett két bimbót találsz: az Éva asszony! “

ÉVA (félre)

A kis kotynyeles! (bókkal) Igen, én vagyok, fiacskám. (magához ülteti)

PIETRO.

Ah, mért nem vagyok csak öt évvel idősb, s te öttel ifjabb: hogy irántad érzelem a legelső szűz szerelem boldogító gerjemét!

ÉVA.

Csintalan vagy fiam! — Illő távolságban maradj tőlem! — (közelebb ül hozzá — félre) az olaszok híre rosszabb, mint magok. — Mi van hónod alatt?

ROZGON (jő, hátuk megett megáll.)

PIETRO.

Épen ez jöttöm oka, szeretetre méltó signora! Én a király anyjának apródja vagyok.

ÉVA.

Tehát nemes születésű?

PIETRO.

Családom el van látva kutyabőrrel, valamint a signora csekély évei dacára a legfinomabb patyolatbőrrel. — Nemde, nem használt soha kártekony festéket? — különben ifjú színe nem maradt volna meg.

ÉVA.

Soha, fiacskám, megesküdhetem! De kíváncsi vagyok tudni, mit rejt e tál? Csak tiszta vízzel kendőztem. — Valljon mi van benne? — Más példáján tanul az ember; ismertem nőket, kik fehér s pirosak voltak; de bezzeg fogaik szénfeketék; az én fogaim mind épek.

PIETRO (félre)

Mellyek ki nem hulltak. — Tehát, hogy elmondjam, miért jöttem —

ÉVA.

S a mérséklett életrendszer, fiacskám! —
Akar hinnéd, akar nem, már meghaladtam a negy-
venet. —

ROZGON (magában)

Húsz éve.

PIETRO (gúnyos csudálkozással)

Ah, lehetlen! — De követségem —

ÉVA.

Meg ám! — mert hogy soká élhessek, nem
éltem sokat; s a mint első férjemtől elválasztott
az ásó és kapa, nem előbb mint három hó után
mentem újra férjhez. (zokog.)

PIETRO.

Mért nem valék az én! — De jöttöm oka —

ÉVA.

S a mint második férjemet magához vette
az égi gondviselés — ah, az bús óra volt! —
nem előbb, mint hó után boldogítám harmadik
férjemet...

PIETRO.

De a miért jöttem (kiemelve), az titok!

ÉVA.

Titok? — igazán — ? titok? — a födeles tál?
titok? — beszélj, szólj! —

PIETRO.

Figyelj, signora! — E tálban lepény van. Úrném,

Morosini Katalin saját puha kacsóival, mellyek azonban a tiédhez képest szénégető kezek, ő maga tett belé. Azután így szólt: „Pietro!” — Én oda ugrottam — „Pietro!” — és megcirógatá államát, mint én a tiédet. O ég, milly bársony puha áll! — (félre) Philiszteus-pusztitónak is beillene! — Mondá: Hallod Pietro, én — azaz: Katalin — fogadtam fiammal — azaz, a királylyal, — ki azt állítá — azaz, a király, hogy Gerő úr a világ minden kincseért sem ennék abból, mit én — azaz Katalin — küld hozzá.

ÉVA.

Már az igaz, mindig fél, hogy megéti.

PIETRO.

Tehát azt mondá: Fiú, te ügyes vagy, menj, vedd hónod alá e tálat, keresd fel signora Évát, s kérd meg nevemben, hogy saját süteménye gyanánt tegye ma Gerő asztalára; azaz: ezt itt hónom alatt. Ha Gerő úr enni fog belőle, én, azaz Katalin, megnyerem a fogadást; akkor signora Évának az ezüst tálat ajándékozom, és ötven aranyat, neked pedig, azaz nekem, szinte ötvenet. — E szerint csupán tőled függ, megnyerjük-e a fogadást, vagy nem.

ÉVA.

Oh csak bizd rám! — (felnyitja) Ah! mi fölséges illatú!

PIETRO.

De titokban, azt mondá úrném.

ÉVA.

Természetesen.

ROZGON (előlép)

Többé nem titok, mert én is tudom.

PIETRO.

Úgy ne rontsd el a tréfát, vitéz úr, kinek szép ezüst hajszálai —

ROZGON.

Ne fáradj, nekem nem édes nyelved méze.—
(elveszi a tálat) Jer, ülj ide, fiú, s egyél belőle.

PIETRO (vidámon)

Az nem illenék.

ROZGON.

Ha megeszed egy negyed részét, — a többi három negyedét, fogadom vitézi szavamra, vejem, az országbíró eszi meg.

PIETRO.

Igazán? — így megnyerjük a fogadást; ide vele! —

ÉVA (félre)

Ez a vén ember mindent elront!

ROZGON.

Megállj megállj! (félre) Ez ártatlan eszköz, ha, mint gyanítom, a fűszer méreg.

PIETRO.

Kés, villa miatt? — o, tiz körömmel is hozza látok én, ehhez értünk mi tányérnyalók.

ROZGON (félre)

Illyen a kigyó, virág közé rejtőzik, midőn mérgét fúja. — (hozzá). S mást nem mondott úrnéd, mint a' mit beszéltél?

PIETRO.

Nem — de igen — (titkon — szemei Eván) hogy a vén banyának addig hízelegjek, míg el nem vállalja a feltálatást, s én —

ROZGON.

Jól viselted magad.

ÉVA (magában)

Mit suttognak?

PIETRO.

S mi lesz most a lepény sorsa?

ROZGON

Fiacskám, midőn úrnéd a királylyal fogadott, magam is jelen voltam...

PIETRO.

Lehetlen!

ROZGON.

S én arra fogadtam a királylyal, miután Katalin magunkra hagyott —

PIETRO.

Mire?

ROZGON.

Hogy ezen lepényt úrnéd eszi meg maga.

PIETRO.

De úgy elveszti a fogadást, én az ötven aranyat. —

ÉVA.

S én az ezüst tálat, és ötven aranyat.

ROZGON.

De ha én nyerek, kétszázat kapsz.

ÉVA.

Köszönöm!

ROZGON.

Nem te, ezen fiú itt.

PIETRO.

Én? — úgy te nyerd meg.

ROZGON.

S az tőled függ. Tudsz hazudni?

PIETRO.

No! miért volnék öt éve udvari szolgálatban?

ROZGON.

Tehát azt hazudod úrnédnak, hogy a lepényt
Éva asszony elvállalta —

PIETRO.

S megkapom az ötven aranyat.

ROZGON.

Ma délben pedig a lepényt úrnéd elébe teszed.

PIETRO.

S megkapom a kétszáz aranyat. Dicső! —
Így két bőrt húzok egy rókaról! Bizd rám, meg-
étetem vele!

ROZGON.

De ne szólj senkinek; s ügyelj, nehogy más
is egyék belőle.

PIETRO (megy — de visszatér)

S ha úrném megharagszik, s elűz?

ROZGON.

Mit fizet?

PIETRO.

Bizony nem sokat.

ROZGON.

Magamhoz veszek, két annyi fizetésre.

PIETRO.

Úgy tüstént elszegődöm; úgy is csökken úrném
becse.

ROZGON.

Majd a lepény után.

PIETRO.

Tehát a lepény után. (El.)

ROZGON.

Szobádba lódulsz, s hallgatsz mint a sír.

ÉVA.

Megijesztesz!

ROZGON.

Különben pokolba üzlek vénségedre.

ÉVA (zokogva)

Engem?

ROZGON.

S ha hallgatsz, negyedszer is férjhez adlak.

ÉVA.

Kihez?

ROZGON.

A piszkafához! Menj és hallgass!

ÉVA (zokogva)

Megyek és hallgatok. (El.)

ROZGON (egyedül)

Fölséges asszony, ritka kegyelem!
De régen hallom drága híredet,
És a lepénykét, melyet titkon adsz
Más asztalára, csak költsd el magad.
Millyen pogányul számított kegyelmed!
Nem küld kegyelmed gyilkos cimborát,
Ki elsápadjon, s reszkető kezekkel
Találja nyújtani a jóféle mérget:
Őszinte, vidor fickót küld kegyelmed,
Ki hízelegni tudjon egy banyának,
De azt ne tudja, hogy gyilok gyanánt
Szolgál kezében! — Így nem alkuszunk! —
Kegyed felül van a törvényeken,
Bíró elébe nem szólítható,
Azért szabadjon öldökölnie? —

Nem úgy, signora! — Hogyha más köz ember
Gyilkol, fejét veszik vesztőpadon:
Kegyed felül áll a törvényeken?
Legyen bírása és bakója hát
Önnönmagának. Eddig is magas
Állása védte csak fölségedet,
Hogy el nem érte a bakó keze.

GERŐ (Jő gondolatokba merülve, nem veszi észre Rozgont.)

ROZGON.

Hát ezt mi bántja?

GERŐ (magában)

Milly szorult a lég!

(ablakot nyit)

Bár így lehetne a makacs gyanút
Kiszellőztetni, mint szobáimat!
Gyógyíts meg engem balzsam édes ár,
Hozd újra víg pezsgésbe véremet,
A melly aludni kezd a szív körül! —
Ki kell javulnom!

ROZGON (vállára üt)

Mit mormogsz, Gerő?

GERŐ.

Te vagy?

ROZGON.

Hogy van nőd?

GERŐ.

Jól.

ROZGON.

Felkelt?

GERŐ.

Igen.

ROZGON.

Hát nem beteg már? —

GERŐ.

Nem.

ROZGON.

Tehát se baj?

GERŐ (sóhajt)

Nincs!

ROZGON.

Hát mit sóhajtasz?

GERŐ.

Én?

ROZGON.

Mi a manó lett?

Hiszen csak úgy kongsz, mint repedt harang.

GERŐ.

Hiszen mosolygok.

ROZGON.

És keserűen! (félre)

Ha illy szeszélyes, nem csudálkozom,

Hogy nője búsul. — Mit mond nőd, mi baj volt?

GERŐ.

Hőség — nagyon befűzték — nem tudom.

ROZGON (célzással)

Azt látta tán, kit nem lát örömetest. —

GERŐ (félre)

Vagy kit titokban lát csak örömetest.

ROZGON (félre)

Az udvar egyik hölgyét, csábitódat. — (hozza)
Mondd csak, minők ez udvar hölgyei?

GERŐ.

Gaz és virág egy kertben nyílik itt is.
Sok hölgy kacérnak kíván látszani,
Tréfál, kacsintgat, és pajzánkodik,
Pedig csak egyet — férjet boldogít:
De van, ki nyilván csak templomba jár,
És mint apáca olly áhitatos,
Pedig titokban — ott az ördögé.

ROZGON.

Mióta lettél illy erkölcs-szatócs?

GERŐ.

Olly korban, mellyben a dicső erényt
Mindenki ajkán hordja, nem szívéen.

ROZGON.

És nincs kivétel.

GERŐ.

Ember?! — isteni
Kéz által sárból gyúrt cserép edény,
Kivül nem ollyan mázú, mint belül,

EREDETI JÁTÉKSZIN.

9

Üres, törékeny! — Rajtad a fedő
A csalfa színlés, melly miatt soha
Nem tudni bizton, belsődben mi forr! —
Isten, valóban nem teremthetéd
Máskép az embert, mint e tettetéssel?!
Arcot teremtéél lélek tükreül,
De az hű tisztán nem mutat soha.
E csúnya színlés mestersége nélkül,
Mennysország volna tán e földi lét;
Mert színről színre látnák lelkeink
Egymást...

ROZGON.

Bolond kívánság ez, fiam!
E csúnya színlés mestersége nélkül
Pokollá lenne a föld; mert kiki
Több vétket gondol, mint a mennyi jót tesz.
Ezen szükséges rossz nélkül, fiam,
Az ember úgy kerülné társait,
Mint dögveszélykor. — Vízözön után
Noé bárkája e rút színlelés lön,
Melly egybehozza a farkast s juhot,
S az állatoknak öszves zagyvalékát.
S bár néha cuppan egy júdási csók,
A többi tiszta és édes között,
Azért nem dől ki a föld feneke;
Az illy Júdásokat vagy felkötik,
Vagy önmagok kötik fel magokat. —

Ebédre a királyhoz hívtanak,
Ott majd okulhatsz példán szó helyett.

GERŐ.

Ma még talán nem; ám jő alkalom,
Hol nem borítja álarc a szívet. —

ROZGON.

Eredj sétálni, én is azt teszem,
Nagyon borongó mindkettőnk agya. (El.)

GERŐ (egyedül)

Legyen valóvá e gyötrő gyanú,
Vagy szünjön lenni, s véremmé ne válljon.
Olly fél homály ez, melyben a szenes
Tökét is szörnyetegnek képzelem.

(magában tépelődve)

Világ, világ kell! — A gyanú azon
Ajtón mehet ki csak, melyen bejött. —
Miért pirultak? — nőm mért hazudott? —
És Endre érdem nélkül mért emelt
Fő hivatalra? — Hah, itt a titok!
Szerette nőmet; váramból kicsalt,
Hogy nőmhöz jusson; udvarolt neki....
De hol? — titokban; ostromolta is —
De ha ellenállott nőm, s azért kerüli
Az udvart? — A király szeretheti,
De abból még az nem következik,
Hogy nőerényét is megbuktatá. —
Mégis mi kínzó suly van szívemen?

Nincs semmi! — Ó van! — A gyanú-szövényt
 Szálakra bontám, egyenként silány
 És gyöngé szálak, összetéphetők:
 De hajh, ha egybeszöjjük, milly erős! —
 Nem téphetem szét, most még nem lehet! —

ORBÁN (Gö)

Ezen levélt egy pórfiú adá;
 Azt mondta: tegnap este a sötétben
 Nyomták kezébe egy zacskó ezüsttel,
 Hogy adja át neked.

GERŐ (átveszi)

Mehetsz.

ORBÁN (el)

GERŐ.

Fenyegetnek újra gyáva ellenim (felbontja)

„Országbiró Úr! — A férj utolsó, a ki nője
 hűtlenségét megtudja —“ Mi ez? — „Templomba
 nem jár minden imádkozni. A tömjénszag elűzi
 az ördögöt, de nem rokonát, a tiltott szerelmest.
 Egy magas személy rács-ablak mellől sokszor bá-
 mul egy ájtatos nőre, s a nő imakönyve mellől
 nem egyszer néz fel.“ — Hah ördög! — „A ne-
 vezett magas személy átöltözve lappang néha —
 nem az országbiró palotája körül — de ott, hová
 az ájtatos nő is járatos. Alázatos macska nagyot
 ugrik. Lassú víz partot mos. Ingyen nem adnak
 semmit. Az országbiró a király jobb keze, s a

mi jobb kezünké, az sajátunk. Jó barát int, légy szemes! — “

Nők! nők! — Valóság, többé nem gyanú!

Mit csak remegve gondolék magamban.

Azt hitted: ész, szív; érdem, szorgalom,

Ím más megírja, látta! — Ó bolond,

A mit királyod benned koszorúz; —

Igen de a nő tette homlokodra!

De én letépem, égre esküszöm,

Letépem onnan e nem érdemelt dísz!

Egész világ láttára kergetem ki

A nőt lakomból, e hitvány személyt;

S ha atyja érte szót emelni mer,

Ezen levelke száját betömi. —

Ez? — nincs alatta név, változtatott

Írás — ez a világnak nem bizonyság. —

S ha gyáva ellenimtől származik,

Kik orgyilokkal szívet nem találván,

Ekkép akarják nyúgodalmamat

Megmérgecsíteni? — Tudják, nélküle

Nem kell az élet, még az égi üdv sem! —

De miért üt össze a levél s gyanúm? —

Vagy gondolatimba láttak? mintha csak

Ők lettek volna író újjaim,

S én a kigondoló fő! — A világ

Nem hinné? — nem? Jőj hát te, színlelés! —

Nyomukba járok. — Ó a szerelem

Nem olly vigyázó és nem olly szemes
Mint a gyanú. — Ha felfödezhetem,
Úgy meggyalázom a képmutatót. —
Hah ő! — Mi halvány! — mert epekedik!
Mert érte sorvad! — Ördög és pokol! —
De csak hideg vér!

SZERÉNA (ő)

Jó reggelt, Gerő. (félre)
Ádáz tekintet. — Ó ha észrevette!

GERŐ (magában)

Őszinteség menj, jégre vitt bolond;
Jőj síma kígyó, elmés színlelés!

SZERÉNA.

Férjem, haragszol?

GERŐ.

Én? dehogy! miért is? —
Mégis beteg vagy? halvány arcodon
Bújel; mi búsít?

SZERÉNA.

Én vidám vagyok.

GERŐ.

Nem, nem! te búsulsz; mért? mi bánt? ki bánt?
Nem teljesítem minden vágyadat?
Mikor tagadtam meg kérelmidet?
Hát mért epedsz? mit sírsz? nem foghatom meg!
Víg lyánka voltál, úgy emlékezem,
Mért változál meg mint nő? — no, miért?

SZERÉNA (félre)

Ég, milly beszéd!

GERŐ.

Hah, reszketsz? mit jelent ez?

SZERÉNA.

Én — volt betegségem — mit én tudom.

GERŐ.

Beteg? beteg? mért vagy beteg? mi lelt?

SZERÉNA.

Az égre, férjem! érdemeltem-e
Illy durva bánást, illy megtámadást?
Az én hibám-e, hogy beteg valék.

GERŐ (magában)

Sírás, ez a nő pajzsa, s megtöri
A férjfiúnak elszánt fegyverét. (hozzá)
Ne sírj. Ne vedd fel. Rosz kedvű vagyok.
De már mosolygok. A király kegyes
Szemekkel néze rád — nagyon kegyessel.

SZERÉNA (zavarodva)

Úgy vettem észre.

GERŐ.

Mit beszélsz, Szeréna?

Hiszen rád se mert tekinteni.

SZERÉNA (félre)

Ah, ő gyanakszik! (hozzá) Nem tudnám okát —

GERŐ (dühösen)

Nem? nem? tehát elmondom én — (felkacag)

Bolondság!

Jer, ülj le mellém. Ég a homlokom;

Azért beszélek ilyen zöldeket!

(megfogja kezét)

Mi szép e gyűrű — s bal kezéd kis újján, —

Ez újj a szívé, s rajta e becses

Gyűrű a szívnek kedves záloga! —

Mióta hordod? Nincs név benne? (lehúzza)

Nincs.

Kitől való?

SZERÉNA.

Rokontól.

GERŐ.

A neve?

SZERÉNA.

Bucsárné.

GERŐ.

Özvegy, úgy-e, és rokon? (félre)

Ez a kerítő, s háza menhelyök. (hozza)

Őt látogattad-e meg a minap?

SZERÉNA.

Én?

GERŐ.

Mért tagadnád?

SZERÉNA.

Nincs is itt.

GERŐ (félre)

Tehát más! (hozza)

S ez itt — nyakadban — a férjed haja?

SZERÉNA.

Te adtad, elfelejtéd?

GERŐ.

O igen. —

De mintha barnább volna most hajam,

Pedig levágva rendszerint fakóbb

S világosabb lesz a haj.

SZERÉNA.

Ez hajad;

Kie is volna másé?

GERŐ.

Meglehet,

Egy más rokontól emlék, mint gyűrőd.

SZERÉNA.

Mi lett? az égre, rád nem ismerek. —

Ha rám neheztelsz, mondd, ne tétovázzál

GERŐ.

Én! és neheztelés? (félre) Hah, nyugtalan,

Kicsalni vágnék titkomat: nem úgy!

SZERÉNA.

Mért titkolózol? nem bántál velem

Illy csúfolódva, illy rosszúl soha.

GERŐ.

Úgy megkövetlek! — (félre) Hah, üröm, üröm!

SZERÉNA.

Megint csak gúnyolsz! Öntsd ki szivedet.
Mi nyomja? —

GERŐ (keményen)

Rajtad a sor vallani.

SZERÉNA.

Mit valljak én meg?

GERŐ.

Mit? hogy nem szeretsz! —

Mit tétovázom, majd nem azt hiszem,
Hogy eltanultam az olasz modort.
A bűn piruljon, várja büntetését:
Le térdre, és vallj!

SZERÉNA (búszkén)

Nincs mit vallanom;
Térdeljen a bűn s én az nem vagyok.

GERŐ.

Nem? e levélben — (kebléhez kap — eszmél — félre)

Ördög és pokol,
Heveskedésem drága tervemet
Dugába dönti!

SZERÉNA.

Mondd, minő levél?

GERŐ (hízelgve)

Szeréna! lelkem lelke! istenünkre,
S mindenre a mi szent, légy nyíltszívű,
Nyisd föl keblednek elzárt titkait:
Mióta szüntél engemet szeretni?
Mióta lettél hozzám idegen?

SZERÉNA.

Írántad én nem változtam soha.

GERŐ (felpattan)

Mindent tagadsz hát? Csak tagadd, tagadd!
Viseld tovább is rút álarcodat;
De én letépem egykor, esküszöm!
Csak menj; imádkozzál, képmutató!
Büntársad ott vár a rácsok megett.
O, csak hunyorgass, integess neki;
Megérti ő azt; elmenend. Ne félj,
A férj utánad nem les. Légy nyugodt.
Éldeld szerelmed titkos kéjeit
Förtelmes asszony! tőlem mit se tarts:
Útálatommal büntetlek csupán,
És megvetéssel, rossz szenteskedő!
Tehát beteg vagy? ó nagyon beteg,
Mivel terhedre van férjed szerelme!...
Jobb halni, mint bűnben lélekzeni!...
El, el, különben még meggyilkolom! (ol.)

SZERÉNA (egyedül)

Mi volt ez? e vád? — Milly tévútakon

Indúl gyanúja! — vagy rágalmazás
Hintette mérges konkolyát közénk?
Föl kell fedeznem a száraz valót,
Nehogy szemében bűnösebb legyek,
Mint enmagam, s az ég előtt vagyok. —
Mindent kivalljak? — ó hogy vallanám
Meg azt Gerőnek, hogy nem szeretem,
Hogy nem szerettem, hogy csak félelem
S atyám parancsa kényszeríte hozzá!
Hogy vallanám meg, hogy szerelmemet,
Melly évek óta lángol titkosan,
Nem válthatá fel a szülői gond;
Hogy egybeolvasztólag szíveink
Még gyermekünkben sem találkoznak!
Mi haszna mondom, mint nő hű vagyok,
Ha halhatatlan részem mást szeret;
S ha nincs üdülni a bajból remény! —
Zárulj be szívem, s munkálj titkosan,
Te lassú méreg és nyom nélküli,
Örök szerelmem édes bánata!
Férjem kigúnyolt; meg nem értene! (c.)

Változás.

(Szoba a királyi lakban.)

SZERAPHIN, Gróf ALPINI (álruhában és álszakállal)

ALPINI.

Nincs e falnak füle?

SZERAPHIN.

Ne félj gróf, nem hazánkban vagy; nincs itt rejtett ajtó, titkos lépcső, beszönyegezett fülke, s a többi.

ALPINI.

Már egykor felléptem saját személyemben—

SZERAPHIN.

De nem sikerült; hallám. Rosz helyütt kereskedtél. A terv is roszt volt. De hol az oklevél?

ALPINI (botját ketté csavarja, iratot vesz ki belőle)

Im! Vám nélkül jött át a harmincadon.

SZERAPHIN.

Ezért magadat harmincadoltak volna meg! — (olvass) „Mi Károly Robert, isten kegyelméből — “Vagy is inkább a szent atya kegyelméből! — „magyarok királya — “még most a holdban (magába mormogva olvas)

ALPINI

No mit mondasz hozzá? öt falu.

SZERAPHIN (szeme az iraton)

Régi dolog, hogy a gazság jobban fizet; a becsületesség igen fősvény „személyünk iránt ki-
tüntetett hűsége miatt“ Értem: méregkeverés mi-
att. „öt — “ Itt üres hely van.

ALPINI.

Charta bianca. Ide saját nevedet írod, s ak-
kor így hangzand: „öt, Szeraphint és utódait tör-
vényes és örökös uraivá tesszük.“

SZERAPHIN.

Tehát ezt magamhoz veszem.

ALPINI.

De tekintsd meg az aláírást.

SZERAPHIN.

„Költ Budán, pünkösd első napján 1301.“ —
Hiszen még husvét sincs.

ALPINI.

Úgy van: következőleg ezen oklevél csak
úgy lehet érvényes, ha Robert pünkösdkor már
Budán a trónban ül.

SZERAPHIN.

Az az, husvétkor Endre már ravatalon fe-
küdjek, hogy Robertnek elég ideje legyen széket
foglalni.

ALPINI.

Különben az öt falu elveszett.

SZERAPHIN.

Minő ember ez a Robert?

ALPINI.

Gyermek, Róma pártfogása alatt.

SZERAPHIN.

Tehát éljen a fejetlenség!

ALPINI.

Mi udvaronci uralkodunk.

SZERAPHIN.

Azaz: finom, ügyes, ármányos cselek. Hóhó! itt elememben fogok úszni. Nem minden szel-
lőre forgatom a köpenyt: de így már egészen
más! — Mondhatom, illyesmi rég motozott fejem-
ben, hogy jó volna tán Roberttel alkura lépni;
ím megelőztetem. Most ugyan ismét volna némi
remény, hogy a magyar kegyenc bukik: némi lé-
pést magam is tettem, de mindig kétes marad,
ha Katalin papucsá alatt mi kapunk-e fel megint,
s nem más egészen ismeretlen kegyenc. Jobb
így! —

ALPINI.

Tehát írd meg a nápolyi udvarnak, hogy hus-
vétkor megürül a trón; ha te írsz, több hitele
lesz, biztos levélhordóm van elég.

SZERAPHIN.

Itt a kezem. Tiétek vagytok testestől, lelkestől.—

ALPINI.

Magad kevered a mérget?

SZERAPHIN.

Épen nem. Magamnak is van annyi eszem, mint a majomnak, s a gesztenyét sohasem szedem saját újjaimmal a parázsból.

ALPINI.

Hogyan? e szerint —

SZERAPHIN.

Már jelöltem ki egyet, kibe én öntök lelket, ki a tettet helyettem végrehajtja, s ki, ha nem sikerülne, helyettem a vérpadra lép.

ALPINI.

Így te mit sem térszsz.

SZERAPHIN.

Megkeríttem őt; én leszek a kéz, melyet a véres tett után eldobunk.

ALPINI.

Sejtem.

SZERAPHIN.

Ha a mérget beadta, magam adom fel őt, mint egy mérgezőt. Ő természetesen engem bűntársának mondand, de én így fogok szólni: Bo-

szúból mondja, mert feladtam! s ki fog szavának hinni? Így neki akasztófa, mert bűnös, s nekem öt falu, mert akasztófára juttatom. A mi illeti, jutalmat is érdelek, mivel a mérgezőt igazság kezébe szolgáltatom.

ALPINI.

És ki ő? (az ajtón kopognak)

SZERAPHIN.

Épen kopogtat. A király szakácsa. — Nem eléggé gonosz; de azért nem fél annyira a pokoltól, hogy e földet siralom völgyének tekintse. (ismét kopogtatás) Szegény bohó, azt hiszi, víg lakomáról kívánok vele értekezni, pedig halotti torról.

ALPINI.

De ha elárul?

SZERAPHIN.

Beh nem ismersz. Titkot csak olyanra és annyit bizok, kinek több értékű titkát tudom, mint a magamé. — Épen titkai az újjak, mellyekkel megfogom e buta műszert. (kopogtatás) Már csak megnyitom előtte sírját. (megnyitja)

JÓNÁS (ő)

Hívatál, uram?

SZERAPHIN.

Kértelek. Ím ez itt barátom, nápolyi kereskedő; most bőröket vásárol itt nálunk! — De igaz, hogy van nőd, a szép Juci?

JÓNÁS.

Köszönöm, egészséges; de mért hívatál?

SZERAPHIN.

Gyöngye ő az asszonyoknak! Nemde bátyád nője volt?— e szerint előbb ángyod, aztán nőd.— Szép, igen szép! — No, mért döbbensz meg? hiszen megengedték elvenned. — Ez rendén van.

JÓNÁS.

Sok dolgom van, siess.

SZERAPHIN.

Nekem is veled. Ül le — (egy székre nyomja — Al-pinihez) Látod, signor, ő nem olly piros-pozsgás, mint mondád. Signor, ez azon ember, kinek atyja István herceget, Endre király atyját, mint udvari szakács Velencébe követte. Ezen jámbor udvari szakácsnak, ezen Jonáson kül, még egy más fia is volt, Illésnek hívták. — Mint láthatod, e gyöngéd atya igen szerette a profétákat. S ezen Illés nem tüzes szekéren ugyan, hanem szinte könnyedén utazott a más világra. Mert ez az Illés elvett egy tüzes olasz leányt, a szép Jucit, kivel minthogy maga kissé halvérű volt, nem igen illett össze. S ezen Illés, nem is bírt profétai tehetséggel, s ritkán látott túl az orrán, s így nem látta, hogy a tüzes Juci, szinte tüzes öcsére Jónás uramra, erre itt, tüzes pillantásokat

szór. Ezen tüzes pillantások végre meggyújták Jónás uram szívét. Mindnyájan Ádámtól származunk, s torkunkon a tiltott fa gyümölcsének csutkája. — Hohó, elájult! — Vízet ide! — Dörzsöld az orrát! — Így ni! — Térj magadhoz! hiszen még nem ülsz a vesztőhelyen! — Ah, felnyitá szemeit! — Elég az hozzá, a szép és tüzes Juci, megunta a titkolózást; egy marok aranyat adott egy bravonak, s másnap Illés uram vérében találtatott.

JÓNÁS.

Oda vagyok! kegyelem!

SZERAPHIN.

Isten mentsen! hiszen te boldogul élsz a szép Jucival, s mit az ég összekötött, ne válaszsza el az ember. Most menj vissza konyhádba, holnap majd mondok valamit. Érted? holnap ez órában itthon leszek, s majd folytatom a regét. — Ugy-e eljössz? Holnap lesz szerencsém! — (kitalja) Hogy tetszik? Valljon magát és nejét szereti-e jobban, mint királyát?

ALPINI.

De miféle ördög súgta mind ezt neked?

SZERAPHIN.

Édes gróf, nem mindig valék úr. Teszem, tíz éve, midőn ez történt, magam is Velencében voltam — láthatlanul. — Nem gyanítod? — a marok

aranyval bérlett bravo én voltam, hahaha! —
Most szerepet cserélünk: most ő lesz bérgyilkosom. Menjünk asztalhoz! — (kívül haragszó) Épen dél! (leveszi sipkáját s imádkozik)

ALPINI (szinte azt cselekszi)

Tudtam, hogy jó helyett kereskedem (elmennek)

Változás.

(Ebédlő a királyi lakban.)

KATALIN s KISÉRETE egyik, ENDRE, ÁGNES, ROZGON, GERŐ, s URAK más oldalról jönnek. Terített asztal. UDVARONCOK, APRÓDOK, köztök PIETRO.

KATALIN (Pietro magához inti)

Boldogultál?

PIETRO.

Igen.

KATALIN.

Az öreg nő elfogadta?

PIETRO.

El.

KATALIN.

Titokban?

PIETRO.

Igen.

KATALIN.

Fogd. (erszényt ad s asztalhoz megy)

PIETRO (magában)

Ez csak előpénz!

ENDRE.

Haragszol Ágnes?

ÁGNES

S méltán! lyányodat
Ma nem jövé! csókolni; sír szegény.

ENDRE.

Angyal királyném, mostohája vagy,
Mégis mi gyöngéd, édes anyai
Vonzalmat érzesz hozzá?

ÁGNES.

Nem miénk ő?

(asztalhoz mennek)

GERŐ (magában)

Ki megrabolta üdvem kincseit,
S lelkembe skorpiókat kötö fel,
Im kéjben úszik, s a legboldogabb férj! —

(asztalhoz megy)

PIETRO (Rozgunhoz)

Ha megette, majd szólok.

(félre ugrik)

ROZGON (félre)

Ő lássa, mit sütött! (asztalhoz ül)

ENDRE.

Gerő barátom,
Ismét hiányzik nőd, mért nem hozád el?

GERŐ.

Féltem, hogy ismét ájuldozni fog.

ÁGNES.

Mi lelte volt?

KATALIN

Ki tudja? tán titok.

GERŐ.

Mint minden nőnek minden tette az.
Diók a nőcskék, első zöld hajuk
A tettetésnek színes burkonya;
Ha ezt lehántjuk, s nem piszkoltuk el
Már is kezünket, második kemény
Héjához, a dac burkához jutunk;
S ha ezt megtörjük: a bél rendszerint
Férges, kiszáradt, pállott, és avas.

ÁGNES.

Ez a rosszakra illik, úgy-e Endrém?
Másképp hasonlók a jó asszonyok:
Két héjjal álda minket istenünk,
Az első zöld héj a szeméremé,
A másik a férj, a ki védőfala
A gyöngye nőnek.

GERŐ.

Az vakablaku

E második héj, a férjoltalom.
Gyakran palástul szolgál jó nevünk
A nőnek, melly alatt láthatlanul
Cudar férgeknek édes étele.

ENDRE (félre)

Szent ég, ez ember szörnyüket gyanít!

KATALIN.

Az országbíró vére sűrűdik.

ÁGNES

Ő gazdag, nője lelki kincse által,
S mint némely dúsak szokták a szegényt,
A rossz nejjüket gúnytárggyá teszi.

PIETRO (Katalin elébe teszi a lepényt)

KATALIN (titkon Pietrohoz)

S mit mondott Éva asszony?

PIETRO (titkon)

Estvére feltálalja.

GERŐ

S jobbak vagyunk mi önző férjfiak?
Magunk csapongva pillangók vagyunk,
Minden virágra édelegve szállunk,
A gyöngé nőtől mégis azt kívánjuk,
Hogy ellentétül hernyóvá legyen,
S belénk gubókba zárja vágyait.

Édes magunknak, azt véljük, szabad
Letörni a más kéj virágait,
De a miénket senkinek kívülünk.
Más édenébe rontanunk szabad,
S ott kigyó arccal a tiltott gyümölcs-
Fát megrabolnunk: ah, de a magunkét
Lángkarddal őrizzük Cherub gyanánt;
Ugy, mintha isten bízta volna ránk,
Hogy tőle minden embert messzé űzzünk.

KATALIN.

Majd mindig a férj rontja el nejét;
S okos férj a roszból is jót csinál.

ENDRE (félre)

Szeréna vallott, s ő nem hitt neki.

KATALIN.

A férj szeszélyes? — a nő unni kezdi.
A férj gyanakszik? — a nő neveti.
A férj nem bízik? — a nő megharagszik.
A férj goromba? — a nő megboszúlja.
Igy száll le lépcsőnként a házi üdv,
Hol egyetértés nincs és bizalom.

ROZGON.

S hol ez van, ott a mennyország hasad meg,
S a Jákób lajtorjája száll alá,
Hogy egybekösse a földet s eget;
S a házasság többé nem kemény kövön,

Hanem sötét kék bársony vánkoston,
És csillagokkal hímzett takaró
Alatt nyugoszsza édes álmait.

GERŐ.

Míg égbe mászunk, nőnk alatt marad,
S vélvén, hogy többé vissza sem jövünk,
Keres magának új vigasztalót.

PIETRO (lopva Rozgonhoz)

Megette; megnyertük a fogadást.

ROZGON.

Vőm, a mint látom, e víg lakomát
Halotti torrá tenné illy beszéddel.

KATALIN.

Csak nem halálát érzi? és nemünk
Kicsúfolása nem hattyúdala?

ROZGON.

Ó nem, bizonyossá tesznek asszonyom.

GERŐ.

De meg ne esküdjél rá.

ROZGON.

Mit beszélsz?

GERŐ.

Azt, hogy határos élet és halál,
Mint a valóság és csalattatás.

EREDETI JÁTÉKSZÍN.

11

KATALIN (gúnyosan)

Gerő, ne adja ég halálodat,
Különben gyászt ölt e magyar haza,
S a köznemesség a király jogát
Egymásután mind eltulajdonítja.

GERŐ.

Azt nélkülem sem tenné a magyar;
De e hazának ősi szent jogát
Körülnyirbálná némelly talián,
Ha el nem vennők ollójának élet.

KATALIN.

Ki tudja, ollónk megköszörülhető.

ENDRE.

Anyám, könyörgök! ünnep!

KATALIN.

Ó ne félj,

Vígabb kedélyben régtől nem valék,
Mi összeférünk még Gerővel is!

GERŐ.

Ó — ó — miért ne? (félre) egy tálból nem egyszer
Evett a macska és hűséges eb.

KATALIN.

A lakzi végén békét is kötünk,
S a hármass táncot együtt járjuk el.

GERŐ (félre)

Már így valóban ördöggé leszek,
Ha illy boszorkány táncoland velem.

ROZGON.

Hogy ő felsége a békét ohajtja,
Legjobb tanúja épen én vagyok;
Mert titkon már meg is vendégeli.

KATALIN.

Mi — mit beszélsz?

ROZGON.

He! hol vagy Pietro! —

Miért pirulsz el, fölség? — Ah tudom,
E pír boszúság és nem más, mivel
Nagyban fogadtál, s díját elveszejtéd.

KATALIN (dacosan)

Igen, fogadtam, s veszték.

ROZGON.

E fiút

Egy tál lepénnyel küldéd vőm lakába.

KATALIN.

Én? ez hazugság! korbácsot neki!

ROZGON.

Miért? Csak nem valának mérgezetek? —

Mi visszaküldök illetetlenül. —

No, mondd, Pietro, átvettük-e?

PIETRO (reszketni kezd)

Nem.

KATALIN (magában, örömmel)

Nem! —

ROZGON.

De, fölség, megbocsáss nekem,
Én is fogadtam ép' ellenkezőre,
És hála isten nyertem is.

KATALIN (mosolygva)

Mire?

ROZGON.

Kérdezd Pietrot.

KATALIN.

No, fiú beszélj!

PIETRO.

Fölséges asszony: hogy magad fogod
Megenni, a mit küldöttél nekik;
S megnyerte —

KATALIN (felsikolt)

Méreg! —

MIND.

Hah, mi ez?

ENDRE.

Anyám!

ROZGON (Gerőhöz)

Neked volt szánva. Bűneért lakol.

GERŐ.

Nem első példa.

ÁGNES.

Meg nem foghatom —

ENDRE.

Anyám, mi lelt? — szólj, mérget említél?

KATALIN.

Mérget? mit? — én? (félre.)

Nem ültök diadalt —

(újra leül)

Miért riadtatok fel? — Üljetek le! —

Csak szédülés volt.

ROZGON (gúnyosan)

A hőség — szorult lég. —

ENDRE.

Anyám, de színed?

KATALIN (nyugalmat erőltet)

Semmi, semmi baj. —

Majd visszatér. — Fel! Vigan! — Áldomást!
Urak! —

ROZGON (poharat emel)

Sokáig éljen Katalin! —

KATALIN (magában)

Ez gúny! — Meghalni! menthetetlenül. (Ágneshez)
Ágnes, te is megrémültél? — Fiam,
Nézd csak, mi halvány? — No, Gerő, tovább! —
Hol is maradtunk? — A nőket gyaláztad.

(félre)

Holnap korán már gyászpadon feküdni!

(felsikolt)

Irgalmas isten, légy velem, segíts! —

(elrohan)

ENDRE.

Orvos! segítség! —

(általános zavar)

Harmadik felvonás.

(Szoba Gerőnél)

ROZGON, GERŐ (jönnek)

GERŐ.

Nekem volt szánva! — Mérget küldenek!

ROZGON.

Magának ásott vermet.

GERŐ.

Láttad-e,

Miként mosolyga rám? mi édesen
Barátilag szolt, és békét ajánlt,
Bár azt hivé, hogy mérge már megölt.
Illy álnok a nő, csókol, ajka mérges;
Karol, s kezében tör van ellenünk.

ROZGON.

Háláld az égnek, hogy közben hozott
Engem, s a gazság tolvaj fegyverét
Saját fejéhez vágnom engedé.

GERŐ.

Hálát az égnek? majd hálát adok,
Ha minden ármányt öntörébe juttat,
És minden vétket förtelmébe fojt.

De hány sirat mély gyászban dús rokont,
Kit önkezeivel ölt meg kincseért
Hány nő zokog, s ájuldoz férj fölött,
Kit kedvesével üttetett agyon?
Ó hány szorítja forróan kezünket,
Pedig titokban nőnket, birtokunkat,
Hír- és nevünket vágyik elrabolni?
Ha mindezekre bélyeget sütend
Az égi végzet, majd hálát adok.

ROZGON.

Kis lelküvé tőn a gyilkos merénye?

GERŐ.

Kit tőn kiállott vész kis lelküvé?
Csak azt, ki gyáva volt. A vész után
Örül a partra szállt hajós, ha kincscsel
Tér meg honába: mért örüljek én,
Ki összezúzva parthoz vettetém,
S hullám temette legfőbb kincsemet? —
A kedvező sors balsors így nekem!
S mi e szünetlen elveszíthető
Élet, ha színét vesztí és becsét?
Mi baj, ha titkon adnak mérget innom!
Nyugton halok meg, azt hivén, a más
Világra rendes úton költözöm.
Inkább a mérget ittam volna meg,
Mintsem szívemben hordjak viperát!

Ez lassan örli össze lelkemet,
S rám zöld szemével gúnyosan tekint,
Midőn szívem vérével enmagam
Táplálgatom.

ROZGON.

Bolond vagy, édes úr?

GERŐ (félre)

Többet beszéltem, mint tán kellett;
Őszinte lelkem a színlés lehellet-
Fojtó álarcát nem viselheti.

ROZGON.

Mi lelt barátom? már ebéd fölött
Olly zagyva étket tálaltál előnkbe,
Hogy megcsömörle rá a józan ész.

GERŐ.

Kiméllek! —

ROZGON.

Engem? Részeg vagy, fiam?

GERŐ.

Kijózanulok, hogyha vért iszom!

ROZGON.

Addig magadra hagylak, édesem! (félre)
Ezért Szeréna olly boldogtalan,
De közbe vágok még ma, esküszöm! (el)

GERŐ (egyedül)

Te is kitéped ősz szakálladat,

Ha megtudandod a szörnyű valót. —
Láttam, mint sápadott a csábító,
Midőn gyanúmat sejtetém vele!
Minden szavamra meghökkent, s gyanúmat
Új és erősb alappal látta el.
Úgy, úgy, királyom, láttam szívedig!
Azt hitted: a férj mindig vak leend?
S ha feltalálnak nyílni szemeim,
Királyi fényed kápráztatni fog?
Nem úgy, napfényre azzal, a mi bűn!
Neked bírád csak a közvélemény. —
Hah, ez Szeréna! — A mint tervezém,
Kiforgatandom szívredőiből —

SZERÉNA (ő)

GERŐ.

Jöj, épen várlak.

SZERÉNA.

S én kerestelek.

GERŐ.

Mióta váltunk, tán meggondolád,
A hallgatagság milly vészes lehet;
Azért magadban összeaggatál
Egy kis hazug, de szép történetet,
Mellyből kiszüljön, hogy véletlenül —
Csak úgy esetleg — nem szándékosan
Találkozátok. — Érdekes lehet! —
Halljuk, van-e költői szellemed?

SZERÉNA.

Ne így! szelídebb hangon szólj velem;
Nem gúnyolódnod, szánnod kellene.

GERŐ.

O, csak parancsolj, bár milly hangokat!
Bárány-türelmes, és galamb-szelid,
Ha úgy kívánod, néma is leszek.
Imé leoldom kardom is. — Beszélj! —
De mért hazudnál? Tudd meg, asszonyom,
Most a királynál voltam — érted-e?
Mindent kivallott — mindent, asszonyom!

SZERÉNA.

S te megbocsátasz?

GERŐ.

O kétségkívül! —

Hiszen boszú sem lángol arcomon. —
Közelebb, galambom! Űlj mellém, ne félj! —
Mondom; kivallott mindent a király,
S mint jó barátok váltunk; mert hiszen
Nem olly nagy a bűn, megbocsátható.

SZERÉNA (örömmel)

Te megbocsátasz!

GERŐ (rámereszti szemeit, kótesen)

Még nem, — még gyanúm
Csupán gyöngítve van, de írtva nincs. —
Figyelj szavamra. Mondd el igazán,

De csorba nélkül a történeteket. —
Ha a királyéval megegyező
Leend beszéded, úgy isten neki,
Hitelt adandok, s mindent megbocsátok:
De bármi kis körülményt eltagadj;
Gyanúm belőle óriást teremt. —
Azért őszinte légy, szerelmesem!

SZERÉNA.

Lehet közöttünk béke?

GERŐ.

O, ne kínozz!
Beszélj, gyanúim úgy is rémítők!

SZERÉNA.

Kérdezz, az égi üdvre esküszöm,
Mindent kivallok, híven, igazán.

GERŐ (félre)

Hah, így akarná, mit s mennyit tudok,
Kicsalni tőlem, hogy csak annyit, és
Ne többet valljon bűnéből nekem.

SZERÉNA.

Eddig kiméltem nyúgodalmadat;
De a mit évek fedve tartanak,
Kitárja néha egy véletlen óra.
Érzem magamban, milly erőtelen
Vagyok; könyörgék, hogy ne kényszeríts
Az udvart látogatni, jól tudám,

Hogy a találkozás eláruland.
Imé valósult méltó aggodalmam;
Elszállt nyugalmad, mint felvert madár,
A lég ürében tétovázva röpdes,
Minden fűszálban tört lát rejtve s hálót,
És megpihenni ágat nem talál.
Szeretném visszaadni nyugtodat.
Mióta váltunk, küzdöttem magamban,
S e lelki harcot sok köny vívta ki.
Bár megbocsátasz, bár gyalázatot
Halmozz fejemre, tudd meg a valót,
És a csalódás, melly csak tégedet
Volt képes boldogítani, tűnjön el.
Keblemben érzem a duló halált,
S az üdv honába nem juthat hazug.
Kérdezz, ha a királytól a valót
Hallottad, úgy beszédünk eggyezend.

GERŐ.

Hányszor jövétek a templomban össze?

SZERÉNA.

Mi, a templomban? esküszöm, soha;
Az egyszer láttam ünnepélyeden,
Mióta férjem vagy, többször soha.

GERŐ.

Tehát hazudva kezded?— O Szeréna,
Mi szörnyű-, szörnyűképen süllyedél!

SZERÉNA.

Bár vérzék szívem, ajkam néma volt.

GERŐ.

Förtelmes asszony, szállj a kárhozatra,
Hol a hazugság eggyik főerény!

SZERÉNA.

Az égre esküszöm, máskor soha!

GERŐ.

Nem? — nem? — bizonyság kell, hogy elpirulj? —
Olvasd! (a levelet átadja, mialatt Szeréna olvassa)

Tagadd hát, esküdjél tehát!

Sírj, átkozódjál! — mind ez semmiség,
A hűtlen nőnek olly természete,
Mint a krokodílnak a gyermeksírás.

SZERÉNA (nyugodtan)

Ez névtelen koholmány.

GERŐ.

Névtelen?

S ha megneveznök?

SZERÉNA.

Tedd; most én kívánom:
Állítsd szemembe a rágalmazót.

GERŐ.

Majd! — majd!

SZERÉNA.

Koholmány, nem más e levél.

Csellel kívánod a valót kicsalni?
Ekkép hazudván, a szent igazat?
Tehát csalóvá tette a gyanú
A legnemesb őszinte férfiút is?
Most már világos, a király neked
Nem valla semmit, ezt nem vallhatá;
Mert én tudom, hogy büntelen vagyok,
És e levélnek vádja mind hazug.

GERŐ (félre)

Ó, ó heves vér, most ajtót nyitál
A fogva tartott bűnnek, már szabad!

SZERÉNA.

Illy álfogásra szükség nem vala,
Hiszen kivallom úgy is a valót.

GERŐ.

Hazudni nem szokásom, e levél
Egy ismeretlen kéztől származék,
Tán ellenimtől; nem hinnék neki,
Ha a körülmény meg nem szentesitné.
Im elhajítom hát álarcomat,
A melly valóban hozzám nem való,
Én a királylyal nem szoltam felőled,
De ah! gyanúim gyötrők és nagyok,
Ó üzd el őket, s én imádni foglak.
Te nem gyanakszol, nem tudod, mi az! —
Először szikra ez, de lángra gyúl,

S emészt belülről mint egész pokol.
Először tompa kardvas, olly parányi
Pontban hegyes, mint gombostű hegye,
De minszívünkön élessé fenődik,
És minkezünkkel döfjük mind tovább
Lelkünkbe. Vértünk, s nem vérezhetünk el. —
Látom, hogy megrabolták kincseim,
De nem tudom, hogy mit raboltak el,
Mert nem tudom: mit nem raboltak el. (térdre hull)
Ó szánakozzál, ments meg kínaimtól,
Tedd a legszörnyebb vallomást, de szólj
Valót, s az égre: boldogabb leszek! —
Útálni foglak, megszünlek szeretni:
De így szeretlek, s nem merlek szeretni, —
Útálatommal küzd a szerelem. —
Hiszen ha nem szeretsz már, az neked
Mindegy, szeretlek, vagy gyűlölni foglak;
Te mit sem vesztesz, én sokat nyerek.
Mondd a valót, ne félj, mint gyóntató
Titokban tartom, s égre esküszöm,
Meg nem boszúlom! Ó csak a valót,
Csak a valót mondd! — Vagy szeretsz megint?
S magadba szállva bánod bűnödöt? —
Valót, valót monddj, meg fogok bocsátni! —
Az irgalommal testvér a szerelm! —

SZERÉNA (sirva nyakába borul)

Szegény, szegény te! olly boldogtalan

Mint én! siratlak, szánlak! Jaj nekünk,
Hogy könnyeinknek olly különböző
Forrása van: te sírsz, mert engemet
Szeretsz, s én sírok, mert mást kell szeretnem!

GERŐ.

Mást kell szeretned? — Nincs tehát remény?

SZERÉNA.

Hiában küzdök, nem tudlak szeretni!
S halld a valót: nem is szerettelek! —

GERŐ.

Nem is szeretted? — hahaha! — soha!

SZERÉNA.

Hallád-e tőlem e szavat: szeretlek?

GERŐ.

Igen — felejtéd? — az oltár előtt.

SZERÉNA.

Ó, úgy bocsássa isten bűnömet,
Mert úgy hazudva esküvém neked.
Én a hűségre nézve esküvém,
S te a szerelmet vélted hallani.

GERŐ.

Igy már megoldva köztünk a csomó:
A kéz s nem a szív, a mi kötve volt.

SZERÉNA.

A kéz tied volt híven, ah, a szív nem!

GERŐ.

Igy nem csudálom: buknod kellett.

SZERÉNA.

Nem kelle buknom.

GERŐ.

Volna-e erény

A melly szeret, de vágya nincs; s ha van,
Magába fojtja? — És miért nem volna?

A víznek tükre néha gyűrűzik,
S ismét kisímul, és redőzetét,
Honnan felömlé, a mélység nyeli. —
Szeréna, hogyha hinnem megtanítasz,
Úgy nem szeretni, — mert te nem szeretsz —
Imádni foglak, mert szent az erény!

SZERÉNA.

Szánj, és bocsáss meg; mást ne tégy, uram.

GERŐ.

Beszélj, hol láttad a királyt először?
Téríts meg újra, mert hitlen vagyok.

SZERÉNA.

Három hónappal esküvőnk előtt
Először láttam.

GERŐ.

Esküvőnk előtt?

Atyád magányban, vára négy fala
Között nevelt föl, hol láttad tehát?

SZERÉNA.

Jött volna bár fényében mint király,
A szívnek első lángja oltható,
Ha a remény nem ad táplálatot;
Mint bujdosó jött —

GERŐ (félre)

Hah, ez csábítás!

SZERÉNA.

S én feltaláltam mind azt külsején,
Mit vágyaimban arról álmodám,
Ki egykor bírni fogja szívemet.
Hazátlan bujdosónak adta ki
Magát, kit üznek, bárha vélke nincs;
Szántam, sirattam, és szerettem őt.

GERŐ.

S midőn megtudtad, hogy veled csalárd
Játékot űzött, és nem bujdosó?

SZERÉNA.

Már akkor keső volt, kioltanom
Lehetlen égő szenvedélyemet.

GERŐ.

Keső? — hogyan?

SZERÉNA.

S csalását a király
Jóvá akarta tenni; ah, de anyja
Lépett közinkbe, és elhurcolá.

GERŐ.

Trónját ajánlá, hogy megoszsd vele?

SZERÉNA.

Igen.

GERŐ (ismét gúnyosan)

Lehetlen! S hol jövétek össze?

SZERÉNA.

Atyám lakában.

GERŐ.

Nappal?

SZERÉNA.

Éjszaka.

GERŐ (mindig nevekedő gúnynyal)

Igen? Szobádban?

SZERÉNA.

Ott. Csellel jutott

Hozzám, de bűnös szándék nem vezérlé;

Mert bár bizalmam végtelen vala,

Szerelmünk tiszta, ártatlan maradt.

GERŐ.

Igen? — Mesédnek vége már?

SZERÉNA.

Mesémnek?

GERŐ.

Éjjel — szobádban — bujdosó gyanánt?

Asszony, bolondnak gondolsz engemet?

És e világban olly gyermeknek-e,
Ki a kifejlett és megértt gyümölcsöt
Virágzásnak higye? — Láttatod
A jól vetett tört, s benne a vadat,
És elhithetnéd mégis, hogy szabad! —

SZERÉNA.

Nem mondhatok mást, büntelen vagyok.

GERŐ.

Nem? — halld tehát, milly színben állsz előttem:
Apád bezárva tartott, mint fogolyt,
Úgy őrizett, mint a féltés maga,
Mégis kijátszta, és megcsalta őt.
Nappal szemérmesen szemet lesülve
Álltál előttünk, olly ártatlanul,
Hogy esküvéssel mondtad volna bár
Tennenmagadról, hogy gyalázva vagy,
Halálos ellenséged nem hiszi:
Mégis — teremő isten, hallj csudát!
Ez angyalodnak látszó, már leány-
Korában ágyas volt.

SZERÉNA.

A bizalomnak

Ez-e jutalma?

GERŐ.

Azt is megkapod. —

És e leánynő — egy becsületes

Ifjú nyakába varta rothadott
Lényét, s a csábítónak gyermekét! (lerogyik)

SZERÉNA.

Irgalmas isten! — Emberek, segítség!
(a közép ajtónak rohan, hol Rozgon jó)

ROZGON.

Mi baj? — Nagy isten, férjed!

SZERÉNA.

Jaj nekem,

Atyám megátkoz!

ROZGON.

Átkozlak? miért?

Beszélj, mi történt? — Orvost! — No mi baj?
Orvost! segítség! — No beszélj, mi történt?

GERŐ (fölegyenesedik)

Kérded, mi történt? — Szolgállok vele.

SZERÉNA.

Atyám, ne hallgasd, értsd meg lányodat;
Ő csak gyanút mondja, én valót.

GERŐ.

Aztán, ha tetszik, — egy kérdést teszek
Csupán, beszélhetsz aztán, asszonyom.

ROZGON.

Türelmem fogyni kezd: hallgasson el
Az egyik.

GERŐ.

Úgy-e, azt hitted, midőn

Leányod hó kezével boldogítál,
Hogy a jegygyűrű rajta színarany,
És foglalatja tiszta fényű gyémánt,
Hogy kéjpoharamba tiszta bort adál? —
Azt hitted! úgy-e?

ROZGON.

Nem hittem, tudám.

GERŐ.

Gyűrűd kevert érc, a gyémánt kövecs,
S a bor hamisított, poshadott vala.

ROZGON.

Az égre, kard van oldalam megett,
S torkodra fojtom e rágalmazást!

GERŐ.

Kérdezd magát.

ROZGON.

Szólj.

SZERÉNA.

Bűntelen vagyok.

ROZGON (hidegen)

Uram, mi váddal terheled leányom?

GERŐ.

Magát terhelte azzal.

ROZGON.

Szóljatok.

GERŐ.

A vád csekélység: lány volt még, midőn
Egy bujdosó járt hozzá éjszaka.

SZERÉNA.

Minden körülményt tudj, aztán ítélj.

ROZGON.

Asszony, valót mondj?

GERŐ.

És a bujdosó

Csak a király volt.

ROZGON.

A király? — Való ez?

SZERÉNA.

Atyám, a külszín —

ROZGON.

E szerint való!

SZERÉNA.

Atyám, öreg vagy: jól megfontolás

És béketűrés illet tégedet.

Én nem kívánom, hogy mint lágy atya,

Hibámat szépítsd, és pirongatás

Helyett cirógass, mert hibás valék;

De bűnösebbnek látszom, mint vagyok,

S ez fáj, nagyon fáj!

ROZGON.

Éjjel — a király? —

Így nem csalá meg atyját senki még!
Éjjel — titokban!

SZERÉNA.

Hallgass rám!

ROZGON.

Elég!

Szólhatsz nekem már, míg kigyói nyelved
Úgy összetéved, mint a gombolyag,
Mellynek ziláltan vége hossza nincs:
Én nem hiendem. A hazug szava
Olly pénz csöngése, mellyért mit sem adnak
Ki nem tréfából egyszer hazudott,
Nálam hitelre többé nem talál.
El, el szememből!

SZERÉNA.

Bűntelen vagyok.

ROZGON.

Uram, tiéd ő a törvény szerint;
Te vagy bírāja, mondj rá büntetést. —
Ha volna hozzá mint hajdan jogom,
Midőn nem adtam még a férjnek át,
E kard lemosná a gyalázatot
Család nevemről, mellyet illy pizok
Nem undokított: most tiéd a név
Mellyet bitorlott, állj méltó boszút!

SZERÉNA.

Így vesztve minden, a mi földi volt!

EREDETI JÁTÉKSZIN.

13

Ha már atyám is ellenem követ
Emel, ki fogna hinni büntelennek? (Gerőhöz)
Uram, könyörgök, végezd kínjaim;
Boszuld meg, a mit véték ellened:
Ím tárt kebellem várom gyilkodat!

GERŐ.

Kár volna érted, élet és öröm
Leánya: kéj s gyönyör vár tégedet.
Menj a királyhoz, ő pártolni fog.
De megbocsáss, én mint tös magyar,
Olyan kereskedői szellemű,
Hogy nőmmel üzzem a kalmárkodást,
Egyáltalában lenni nem tudok;
Azért lakomból mindörökre el!

ROZGON.

És vidd magaddal, áldásom helyett,
Atyádnak átkát!

SZERÉNA.

Ó atyám, ne átkozz,
Nem érdemeltem; és ha átkozasz,
Olly lényre mondod, a ki nem vagyok!
S kinek köszönjem e gyaláztatást?
Neked; Gerőhöz mért erőltetél? —

GERŐ.

El, míg cselédimet nem szólitom.

SZERÉNA.

Atyám elátkoz, és férjem kiűz,

Kezembe szégyent ad vándorbotúl,
S gyalázatot jelel ki útamul:
Nem úgy! az út innen a sírba visz. —
Mindent veszejték egy kincsen kívül,
Ezt nem rabolja tőlem senki el:
Annak tudását, hogy boldogtalan,
De tiszta nő, és büntelen vagyok! — (el)

ROZGON.

Nem látjuk egymást többé. — Élj soká!
Légy a hazának tartós oszlopa. —
Megtört a bánat. — A mindenható
Engem leányom által, Katalint
Én általam büntette. Élj soká! (el)

GERŐ (egyedül)

Szívemnek mind két lakja összedőlt,
Egyikben a nő, másikban fia
Honolt, malasztja öszves napjaimnak:
A nő kipusztult, s kárörvendezőn
Magával tépte gyermekét is onnan.
Kiben jövődöm legvégső reménye
Olly üdvezítve nyugodott, kihalt.
Ő, kit szeretvén, férjfiságomat
Levetve, majdnem asszonynyá levék.
Nem tudtam: anyjáért bálványzom-e?
Vagy az anyát is ő kapcsolja hozzám? —
Ó átkos asszony, undok bűneid

Felfordították ősi pajzsomat;
Kihalt családom — nincs többé fiam!
Ó, hogyha tudná egy némelly anya,
Csak egy kacér szó és tekintet is
Mit árthat gyermekének, milly homály
Egy gondtalan perc özves napjain;
Hogy azzal férje szívét hűti meg,
S az atyai érzet örfényét kioltja:
Könnyelműségtől örzené magát! —
S ha mégis gyermekemnek mondható?
Ez az mi, érzem, örültté teend! —

ORBÁN GÖ

Uram, mi történt itt, nem tudhatom,
Nöd e szobából sírva távozott,
Lépése mindig tántorgóbb vala,
Míg a kapunál összeroskadott.
Mi visszahoztuk, s orvost hivatánk.
Ipad is lóra ült, s elvágztatott.

GERŐ.

Vigyétek a nőt hálóteremébe. (Orbán el)
Hát még könyűt is csalhat a bűnös
Szemembe? — Sírnom kell! — Ó jaj nekem,
Mert szégyenében is bálványozom!
Ó, oldjatok fel, oldjatok fel, csomók,
Mellyek sokáig vas kapocs gyanánt
Szorítottátok e szegény szívet! —

Olly jól esik most sírnom! — Gyermeki
Koromban sírtam illy édesdeden —
S ha bánja bűnét — megbocsátának?
De szíve másé, ő mondá maga.
El a könnyekkel, asszony nyá leszek!
El a könnyekkel még nagy munka vár:
A csábítóval még nem számolék. —
Talán honunk is megrendül belé. (el)

Változás.

(Katalin szobája.)

KATALIN (Madonna előtt térdel)

Istennek anyja, nézz le szűz Madonna,
Kétségbeesve kulcsolom kezem;
Ne hagyj elveszni irgalmatlanul!
Te láttad a bűnt felsarjadzani,
Most látod bánatomnak könnyeit.
Védj a haláltól, tégy velem csudát,
Mert szörnyen el kell vesznem nélküled.
Ha úgy akarnád, a méreg dühe
Engedni fogna szent parancsaidnak.
Add vissza éltem, mert irtóztatók
A síri titkok. — Még nagy bűnömet
Sem rovhatám le. Adj időt, időt adj!

S imádkozásban töltöm napjaim,
És síralombban minden éjemet,
Leszaggatandom a bíbort magamról,
Fejemre gyászt terítek és hamut.
A porban kérlek, ments meg a haláltól!

(a közép ajtón kopognak)

Ki az?

ENDRE (kívül)

Bocsáss be!

KATALIN (fölkel)

A fiam!

ENDRE.

Anyám!

KATALIN (magában)

Nem, nem nyitom meg — mért kínozzam őt?
Ne lássa senki szörnyű végemet. —

(a fővénnyőre néz)

Ó jaj, mi gyorsan hullnak a szemek,
Egy egy göröngy síromra mindenik.
Fél óra még, s a méreg ölni fog.

ENDRE (kívül)

Ne hagyj kétségbeesni! Ó bocsáss be!

KATALIN (ellágyul)

Mégis — fiamtól búcsúmat veszem!

(megnyitja az ajtót)

ENDRE (ő)

Anyám, az égre —? — hah, színed halotti —

Hajad ziláltan — e kisírt szemek —
Anyám, te álmítottál! —

KATALIN.

Meghalok.

Jer karjaimba!

ENDRE.

A gyilkos nevét mondd!

KATALIN.

Te megboszulandsz?

ENDRE.

Esküszöm neked!

KATALIN (magában)

Hah, az oroszán halva áll boszút! (hozzá)
Legjobb barátod s ipja gyilkosom.

ENDRE.

Halálos órádban valót beszélj,
Ha üdvözülni kívánsz.

KATALIN.

Kétkedel?

Vagy elfeletted, mit beszéltenek? —
Gerő gyanakszik s engemet gyűlöl;
És ő boszút áll rajtad is, király!

ENDRE (remegni kezd)

Ne szólj, a haldoklóé jós szavak!

KATALIN.

S ha számítása rád is terjedett,
S csupán a kedvező sors mente meg?

ENDRE.

Lehet! — Pietro rémulten futott
Ki a teremből, s a Dunába ugrott.

KATALIN.

Így eszközük volt.

ENDRE.

Elveszett hitem

Az emberiségben!

KATALIN.

Ó, nem úgy, fiam,
Bizzál magadban — másban senkiben —
Bucsúzó. — Szemrehányást nem teszek,
De úgy-e, látod, a királyi pálcát
Mi kézre bízta? tőlem elvevéd —

ENDRE.

Szándéka tiszta és nemes vala —

KATALIN (megrázza)

Ébredj valahára! A királyi pálcát
Megtörni célozott, és forgácsait
Szétszórni a nemesség s nép között:
Ez volt iránya. Téged elvakított,
Ő ellenséged: e hitben halok!

ENDRE.

Magam leendek a király ezentúl,
És megboszúllak! —

KATALIN.

Így! — így vagy fiam!

(a méreg kínjait kezdi érzeni)

Ó, milly tömérdek mondóm volna még;
De a halálnak ónsúlyú keze
A sírba vonszol kérlelhetlenül!
Légy férjfiú, ne sírj!

ENDRE.

Hiszen te sírsz,
És összetéped lelkemet!

KATALIN.

Maradj. —

A kápolnában vár egy szerzetes;
Ki kell békülnöm bűnömért az éggel,
Lesujtaná felszálló lelkemet. —
Maradj, azonnal itt leszek, maradj!

ENDRE (letérdel)

Áldj meg!

KATALIN.

Te jó vagy, istened megáld! (megöleli)
Meglátjuk egymást. (menve félre) Itt alant soha!
(el oldalt)

ENDRE (egyedül).

Nem fűznek engem többé senkihez
Hit, bizalom, s barátság szálai,
Rám nézve e hon rengeteg vadon,
Mellyben koronámért engem vadásznak!

SZERAPHIN (Gő)

Királyi fönség, merjek szólani?

A hír hiában mondja, nem hiszem,
Ha szemtanúja nem vagyok.

ENDRE.

Mi történt?

Anyám? Nagy isten! Meghalt?

SZERAPHIN.

Ó, nem ő,

Gerő úr elhajtotta hitvesét. —

ENDRE.

S mind ezt gyanúra!

SZERAPHIN.

Ó vannak gyanúk,

Mellyek valóság színét viselik.

ENDRE.

Szeréna ártatlan. — Boldogtalan nő!

SZERAPHIN.

Mit ér, ha férje bűnösnek hiszi?

ENDRE.

Menj, hívd Gerőt, beszélnem kell vele.

SZERAPHIN.

Félek, hivatlanul is eljövend.

ENDRE.

Megállj! — Ne hívd — (magában)

Boszút forral szíve. —

Meg kell előznöm. Ó mért is hívék? (hozzá)

Az őrseregbl a magyar csapat

El van bocsátva! (félre) E nép isteníti! (hozzá)

A főpohárnok, asztalnok, s lovász
El van bocsátva! (félre) Ők mind hívei. (hozzá)
Nem tartok udvart. — Méregkeverők. —
Anyám megölték, rajtam lenne a sor.
Te állsz fejeddel jót, meg a szakács. —
Te asztalomnál ülsz mindig, s előbb
Mint ajkam étel és italhoz ér,
Megkóstolandod: légy tehát szemes,
Ha kedves élted! — Menj, az öröket
Háromszorozd meg; kettős zsoldot ígérj.

SZERZETES (Jő, hová Katalin távozott)

Királyi fölség!

ENDRE.

Ah, a gyóntató.

S anyám? — Nyugodt, de bús tekinteted —
Meghalt?

SZERZETES.

Az égtől várj vigasztalást.

ENDRE.

Szívemnek mérve láttam e csapást,
Miért talál mégis váratlanul?

SZERAPHIN.

Eszmélj, királyom. (a szerzeteshez)

Hogy' történt, beszélj?

SZERZETES.

Nem gyónt meg, ám buzgon imádkozánk,

Míg összeomlott az oltár előtt.
Én jöttem volna hívni a királyt,
De megragadta görcsösen kezem,
És nem bocsátott, így szólván: „Maradj!
Miért kínozza rémítő halálom?” —
De alig susogta ezt, megtört szeme,
S kezem bocsátva, vég erőlködéssel
Ekkép nyögött fel: „Látnom kell utószor! — “
Ezzel feladta lelkét.

ENDRE.

Hol van Ágnes?

SZERZETES.

A holt megett.

ENDRE.

Vezess hozzá, öreg:
Sirassuk együtt a legjobb anyát!

(Szerzetes elvezeti)

SZERAPHIN (egyedül)

Üdvöz, szerencse, régi ismerős,
Baráti frigyre lépendünk megint!
Egyik sikerüle két tervem közül:
Gerőt gyanúja, mellyet én faragtam,
Kizárta innen végkép, s Katalint
A sír bezárta, így magam vagyok
Az ajtóféltben, többé nem kívül,
De még nem is belül. Új rés nyílott,
A gróf keressen egy más mérgezőt

És adja mérgét más királyi szájnak!
Patkányt, nem embert kell kiirtani
Csomorikával s tudja ég, mivel;
Nem Endrét a jó, a nemes királyt!

ALPINI G⁶)

Nem jól vigyáztál: a király helyett
Anyjának adtál mérget.

SZERAPHIN.

Én? nem én!

Saját vermébe hullott, mint gyanítom.
És ez, barátom, a gondviselés
Intő példája, ezt dörögve le:
„Ne tedd azt mással, a mit nem kívánsz
Hogy más tegyen veled!“ Térj meg te is
És szánd meg, és bánd, mint én, bűnödöt.
Én már letettem véres szándokomról,
S nem mérgezem meg a legjobb királyt.

ALPINI.

De meg kell lenni!

SZERAPHIN.

Meg kell lenni? — Ej, ej!

Tudod, mit álmodám az éjszaka?
Képzeld, feladtalak mint mérgezőt,
És felkötöttek —

ALPINI.

Tégedet velem? —

Mert én is épen arról álmodám;
És azt találtam, képzeld, vallani,
Hogy cimborám vagy!

SZERAPHIN.

Édesem, nem ismersz?
Magam fogatlak el, s gondom leend,
Nehogy megfejtse álmod valaki.

ALPINI.

De édesem, nem ismersz engemet:
Csak kötve szoktam hinni a gazoknak.
Vagy elfelejtéd, hogy saját kezéd
Által Robertnek legfőbb emberéhez
E mérgezési ügyben egy levél
Irattam? — E levél Nápolyba ment
Egy biztos ember által. És Robert
Husvétkor indul a trónt elveendő,
S ha abban Endrét életben leli,
Azon levélkét küldi el maga
Helyett. Ez fog történni akkor is,
Ha engem némelly hitvány cimborá
A más világra fogna küldeni.
Azért vigyázz rám, mint saját magadra,
Mert a barátság minket összeszött.

SZERAPHIN.

Hát én vigyázzak már mindenkire?
Én biztositsam mások életét,

Én, a ki mindig inkább elvevém?
Ezt meg ne döfjék, s a király nehogy
Mérget találjon enni! — Ez boszúság!
S mi szinte örülésbe hozni képes:
Mégmérgezendem Endre asztalát,
Úgy mint evőtárs meghalok vele;
Nem mérgezem meg, úgy is meghalok.
Most kérdem a ki józan észszel áldott:
Hogyan találjak itt középutat,
Hogy a káposzta is, s a kecske is
Épen maradjon?

ALPINI.

Húsvét! érted-e?

GERŐ (Gö)

Mondd a királynak, szólnom kell vele.

SZERAPHIN.

Értem. (félre) De abból semmi sem leend.

(el Alpinivel középén)

GERŐ (egyedül)

Mint ember embert hívlak számadásra;
A férj beszélend, s nem jobbágy veled!
Megkérdem tőled, mért jutalmazál?
Mert érdemem volt, vagy csinos nejem?

SZERAPHIN (Gö)

Uram, királyunk nem bocsát magához.

GERŐ.

Nem? és miért nem?

SZERAPHIN.

És csudálkozik,

Hogy udvarolni mersz.

GERŐ.

Nem udvarolni,

Számolni jöttem.

SZERAPHIN.

Látni nem kíván.

GERŐ (félre)

Tehát szepeg! Nincs többé már gyanúm (menni akar)
Az útból félre!

SZERAPHIN.

Egy lépést tovább,

S erőszakot használok ellened.

(Hátul örök lépnek fel)

Urunk parancsa e lakból kitilt.

GERŐ.

Tehát mint embert nem bocsát magához?—

Majd eljövök hát mint országbíró,

És úgy beszélek mint szokás királylyal,

Ki minden szentet lábával tapos.

Hiában zárja el magát előlem;

Mert szózatomból mennydörgés leend,

S kezembe mérleg és villámcsomó.

Imé, arany lánc! ő tevé nyakamba,
De én letépem, s lábához dobom,
És ezzel tépve köztünk a viszony! (elrohan)

SZERAPHIN.

Most kell megölnöm a szegény királyt,
Midőn kipusztult az olaszfaló!
S hogyan?— gyilokkal? Örök környezik;—
Méreggel?— egy tálból eszem vele —
(gondolkodva sétál — hirtelen megáll.) Megvan! —
(el középén.)

Negyedik felvonás.

(Terem Gerő várában.)

GERŐ. PÁRTÜTŐK. (tanácsban ülnek)

GERŐ.

Tehát kimondom a határozatot,
Mellyet kivettem a többség szavából:
Fegyvert ragadva nyilvános csatában
Megtámadandjuk Endre volt királyt.

1. PÁRTOS.

Jó volna mégis e határozatot
Okokkal támogatni, s a hazát
Meggyőzni, hogy méltán veszejti trónját.

2. PÁRTOS.

Nincs arra szükség; a törvényeken
Ejtett sebektől nyög már az egész,
És hinni fogja mondás nélkül is,
Hogy fáj, s be kell sebét kötöznie.

3. PÁRTOS.

És tudja minden, hogy most másod ízben
Száműzve vannak honfi társaink
A köztanácsból, s hemzseg udvarán

A sok garázda és jött ment olasz.
Ezek zsarolják a föld népeit.
Orozva meggyilkolják a nemest,
S a zászlós úrba mérget töltenek.

GERŐ.

A fajtalanság, a bujálkodás
Erkölcseinknek lenne mételye.
Dallal, zenével dögvészt öntenek
A gyöngye női szívbe, s asszonyink
A ferjfiakban hősi erő helyett
Az elpuhultság rokkant tagjait
És a kiéltség sáppadt arcait
Kezdi szeretni, mert ez érdekes! —
Maholnap másod kézből kapjuk a nőt;
S a mint megosztunk sőt, kenyeret velők,
Megosztjuk házi gondjainkat is.
És lesz belőlünk, izmos harcfiak
Helyett, bugyogóban járó, és olasz
Sonettet dalló hitvány fattyú nemzet.
Olly nemzedékké váland a magyar,
Mellyet ha Árpád meglát, kérdezendő:
„Miféle nép ez? én nem ismerem!
Ennek szokása semmi nemzetű;
Hazája nyelvén szólni szégyenel;
Nem tetszik ennek semmi hazai,
Nem tetszik ennek a szép nagy haza,

Külföldre vágyik, nem mint őseink,
Hogy kincsrakottan térjen vissza onnét,
Hanem hogy a magáét költse ott!“
Csak sógorodjunk, majd korcsok leszünk!
Hiában épít illy bábel-csoport,
Az ég boszúja megzavarja nyelvét,
Nem érti egymást, s tornya összedől,
Mellyet szilárd alappal láttak el
Dicső apáink, párducos vezérink,
S vérökkel építették mész helyett!
Ezzé leszünk, ha ez olasz-magyar,
Ha e velencés, pártfogoltival,
Olasz hadával fog kormányzani.
Mit is csudáljuk! nem hazánk eget
Látá először, talián anya
Dajkálta, s nem köztünk növelteté.
Az Árpád vére, tisztátlan csatornán
Jutott szivéig, és megbüszhődött.
S most ez olaszfi, méregkeverő
Anyjának sírján hitványul nyöszörg,
Míg rossz kegyenci e szabad hazát
Angáriának s nem Hungariának
Mondják diákul. Csak tűrjük tovább is;
Talán megérjük ifjabbak magunk is,
Hogy vérszemet kap egyik szolga népünk,
S rabszolgasághoz szokva századoktól,
Nyakunkra hí egy szolgáknak királyát,

Ki ostopatlogtatva zsarnokol.
Azért emeljük védfalat ellenök
A nemzetiségből, e gonosz mirigy
Nehogy kiirtson döghalál gyanánt!

1. PÁRTOS.

Endrét letesszük, elhatározók:
De kit teszünk helyébe?

2. PÁRTOS.

Nincs fia,
Árpád családja megszűnik vele.

3. PÁRTOS.

De van leánya.

4. PÁRTOS.

Nő nem lesz király.

3. PÁRTOS.

Álmost elődink választák vezérül;
Ezen családból nincs több férjfiú,
S így visszatér a választási jog:
Szabad választás!

1. PÁRTOS.

Válasszunk magyart,
S az Endre lányát adjuk hitveséül.

2. PÁRTOS

Ez meghasonlást szülne nemzetünkben,
Minden hatalmas, házából valót
Kivánna trónra tolni; e helyett

Jobb lesz külföldi herceg, a kivel
Frigyest nyerendünk. Éljen Vencel a cseh,
Ki eljegyzette úgy is Endre lányát!

SOKAN.

Nem kell cseh.— Azt mondják iszákos is.

4. PÁRTOS.

Hívjuk meg Ottót, a derék bajort,
Árpád családhoz őt vérség köti.

SOKAN.

Nem kell bajor! Bajorhon hercege
Ölette meg hajdan Bulcsút s Lehelt!

5. PÁRTOS.

Éljen hát Robert, őt a pápa is
Pártolni fogja, sőt magyar királyul
Meg is koronázta!

SOKAN.

Nem kell több olasz!

Eben gubát cserélnénk! — Már hogy is ne!
Az volna hátra! — Válaszszunk magyart!

GERŐ (félre)

Mi szörnyű nép ez! Ó magyar! magyar! —
Urak! ne nyúzzuk a rókát előre,
Előbb vívjuk ki a belháborút,
Aztán gyűlésben, a törvény szerint,
Válaszszon a többség. Feloszlatom
Ezen gyűlést! Isten velünk, urak!

(A magyarok egymás közt vitatkozva el.)

GERŐ (egyedül)

Teremtő isten, megbocsáss nekem:
Nem tudtam, mit cselekszem! Pártütést,
A százfejűség szörnyét fölverém,
S ím látva rémarcát megborzadok:
Mert láttam, a mint torka megnyilott,
Majd minden ajka lángot s vért okádott.
És annyi honfi vér miért omol?
Miért lesz égés, rablás, és viszály,
És annyi özvegy, árva és szegény?
Alig merem magamban mondani:
Saját boszúért; egy rossz és beteg
Nőért, ki tán ma más világra megy,
És lenni megszűn! — Bánom tettemet!
Ó, a boszúnak lángzó pallosát
Még sem bocsáthatom le, vért kíván!
Úgy meggyalázva olly förtelmesen!...
S az én sebem nem egy-e a honéval?
Az én jajomra nem viszhangzik-e
A jajveszéklés minden szívüregből? —
El, gyáva kétség, ez törvényszerű tett!
A népek sorsát istenség vezérli,
S honunk jövője, sors titokzata:
Mi teszünk, a mit tenni kényszerünk
Erkölcsei szükség szent parancsiból!

JÓNÁS (ö)

Uram! (felre) Hol kezdjem?

GERŐ.

Szólj, ki vagy? szemed

Mért tétováz, miért tipegsz topogsz,
Magaddal küzdve? Szólj, én féljek-e
Orgyilkolástól, vagy tőlem te félsz?

JÓNÁS.

Én a király szakácsa voltam.

GERŐ.

Úgy!

Talán ebédet küld készíteni
Olasz fűszerrel, anyja nyomdokin.

JÓNÁS (habozva)

Uram! ne ítélj rólam illy balul! —
Nem a király küld, bel sugallatom
Üzött te hozzád. — És orgyilkosok,
Uram, nem téged, Endrét környezik. —
Nem ölni, védni jöttem a királyt. —

GERŐ.

Csudálni méltó! nálam védeni? (félre)
Jobb szónokot nem tudtak küldeni?

JÓNÁS.

Nem ismered Szeraphint?

GERŐ.

Ó igen,

Méltó barátja a derék királynak.

JÓNÁS (még mindig habozva)

Méltó barátja?— Ó ne hidd, uram.—
Én felfödöztem;— e rossz cimborá
Megétetendi még ma a királyt.

GERŐ (gúny nyal)

Dehogy? valóban?— Mért mondod nekem,
S nem a királynak szörnyű titkodat,
Ő többet adna, mert bőrére megy:
Vagy én fizessek ellenségemért?

JÓNÁS.

Azért jövék épen, mert ellened,
Te elveszejtéd a király kegyét;
Ha e titokkal mégy hozzá, tudom,
Megint kegyébe vesz, s hazánk megint
A régi boldoggá lesz általad.

GERŐ.

Szakács barátom, benned semmi önzés!
Oly nagy jutalmat megvetsz, mert hiszen
Oly nagy királynak élte nem csekélység,
S ki véstől óvja, nagy díjt érdemel!—
Benned kelletnél több a honfiság,
Mert ím kicsordult! (félre) Milly szép szín alatt
Akarnak a királyi lakba csalni! (hozzá)
Le térdre, féreg, vallj igaz valót!
Szolgák, elő! Kínpadra! El vele!

(Szolgák jönnek)

JÓNÁS (térdre rogyik rémülve)

Uram, kegyelmezz! — Egy megtért bűnös
Fetreng a porban. Hadd meg éltemet,
S én a valót kimondom. Halld, uram!
Iszonytató bűn kapcsol engemet
Nőmhöz — nevét is borzadva mondom —
E szörnyű vétek: testvérgyilkolás!
E régi titkot tudta Szeraphin,
S új bűnre kényszerített általa;
Hogy a királynak ételébe mérget
Keverjek —

GERŐ.

S végrehajtád?

JÓNÁS.

Most maga
Szeraphin fogja végrehajtani. —

GERŐ.

Hazugság! — Mért ölné meg Szeraphin;
Tudtomra nője nincs, sem kedvese?

JÓNÁS.

Megvesztegetve Robert pártja által. —
S hogy ez valóság, ím egy oklevél,
Mellyben vagyont ígérnek nekem is,
Ha e büntítkot el nem árulom.

GERŐ (az oklevelet nézve)

Nagy ég, mi háladatlan árulás!
Nem csábítá el, kit forron szeret,

Jótéteménynyel halmozá, s imé
Eladja mégis zsoldért. —

JÓNÁS.

Ó siess!

Talán korán mégy, és megóvhatod;
S im ellenméreg, hogyha késni fognál,
Ezzel kioltod a méreg dühét.

GERŐ (magában)

Elcsábította nőmet.

JÓNÁS.

Ó, uram,

Most minden óra végtelen becses.

GERŐ (magában)

A tiszta oltárt, mellyen szívem ég,
Gyönyört vadászva megfertőzteté! —

JÓNÁS.

Ő nem rossz ember, vannak gyöngeségi;
De ki olly igaz, hogy megkövezze őt.

GERŐ.

Hazája ellen hányszor vétkezett! —

JÓNÁS.

A rossz kegyencek!

GERŐ.

Hallgass, mert szavad
Igaz boszúmat megrendítheti.

JÓNÁS.

Azt mondom, a mi bűnös lelkem is
Megrendítette.

GERŐ

S én szilárd maradjak,
Kin semmi vétek nem nehézkedik.

JÓNÁS.

Ő a nagy Árpád végső sarjadéka,
Ki e Magyarhont szerzé.

GERŐ.

Ó igaz! (magában)

De elrabolta házi üdvömet,
S kiölte azzal encsaládomat.

JÓNÁS.

Ó hidd el, bűnös szívem szinte fáj
E gondolatra: Árpádház kihal!

GERŐ.

Ó milly varázs ez; a boszút kioltja!

JÓNÁS.

Még jóra fordul, csak te légy vezér.
Midőn te vitted a kormányt, hazánk
Dacolt örvénnyel, szírttel, és viharral,
Nép és nemesség, mind elégedett volt:
Most rongy vitorla- és tört árbocával
Iránytű nélkül téved a hajó;
Ragadd meg ismét a kormányt, uram,
S vígy partra minket, mert elsüllyedünk!

GERŐ (tompán)

Le kell sodornunk a rossz főnököt.

JÓNÁS.

Békülj ki! — rád csak anyjáért neheztel,
S ez a fiúnak megbocsátható.

GERŐ.

A vérboszúra több okom nekem van!

JÓNÁS.

S olasz kegyenci milly rágalmakat
Sugnak felőled minden nap fülébe,
Gondolhatod.

GERŐ.

Mint nád olly ingatag;
Mit építendek, újra összedönti.

JÓNÁS.

Akkor sodord le!

GERŐ.

Jót tegyek vele,
Midőn szívemben a boszú dühöng?

JÓNÁS.

S te veszni hagynád illy galád halállal?
Ha ellenedre, a kit csöndesen
Virágos ágyon látnál szunnyadozni,
Mérges fulánkját kígyó öltögetné:
Szolj, nem törnéd le a kígyó fejét,
S az álmodót nem költenéd-e fel?

GERŐ.

De ő kígyóként rágt a szívemet! —

JÓNÁS.

Uram, meggyóntam a valót neked,
 Tudod, hogy a királyt megéttetik;
 E bünt ha megtörténni engeded,
 A gyilkosoknak cimborája léssz.
 Én az egész súlyt átadom neked,
 Tedd, a mit jónak vélsz.

GERŐ.

Megmentem őt!

Igaz boszúmat ím feláldozom! —
 Fel, fel, cselédim! Fegyvert fogjatok.
 Nyergeljete!

ORBÁN (Gő)

Uram, nőd haldókol.

GERŐ.

El kell temetni.

ORBÁN.

Ó ne így! e hang
 Erőltetett; szemedbe könny tolul.
 Jer, vedd bucsúját.

GERŐ.

Ah ellágyulok. —

Még megbocsátok! (Jónáshoz) Légy nyugton, szakács,
 Nőmnél időzni nem soká fogok. (el mind)

Változás.

(Ugyanott hálóterem. Középen nagy lebocsátott függönyök fedik a fülkét, melyben Szeréna fekszik.)

GERŐ, ÉVA (jönnek oldalt)

ÉVA.

Uram, csak halkkal, még a gyóntató
Van nála.

GERŐ (magában)

Hah! — Mi ellenállhatatlan

Vágy kezd dobogni bennem? titkait
Most tudhatom meg; most, ha gyermekét
Atyai szívemhez visszazárjam-e,
És nőm porára áldást mondjak-e,
És a királyban, elrejtett boszú
Nélkül, segítsem-e kedves hazámat? — (Évához)
Menj, hagyj magunkra, és őrizd az ajtót.

ÉVA.

A mint parancsolod. (el)

GERŐ.

(remegve közelít a függönyhöz, s hallgatózik; ismétli a haldokló szavait.)

„Férjemet nem szerethetém“ — Ó átkos asz-
szony! — „A királyt szerettem“ — Légy átkozott!
„De tisztán“ — Nagy ég! — „Férjemhez hű va-

**

lék“ — Ó égi irgalom! — „Gondolatban sem“ —
 Megsemmisülök! — Az áldást adja rá — (letérdel)
 Légy áldva tiszta angyal! (szünet)

Magára hagyták —

(a függőnyt félre hajtja)

Szeréna! (hozzá borul)

SZERÉNA.

Férjem! —

GERŐ.

Megbocsátasz-e?

SZERÉNA.

S te megbocsátasz?

GERŐ.

Hű angyal, neked?

SZERÉNA.

Ne üdvezüljek, hogyha vétkezém!

GERŐ.

Te üdvezülsz, de én elkárhozom,
 Ha nem bocsátasz meg nekem, szegény,
 Ok nélkül üldözött nő!

SZERÉNA (haldokolva)

Béke! Béke!

GERŐ.

Meghalt! —

(Éva bevezeti kis gyermeköket.)

GERŐ (felragadja)

Szívemre! — Ó ne sírj! — Bocsáss meg! —
 Hát ismeretlen lettem-e neked? —

Való, sokáig nélkülöztelek! —

Nézd, árva lettél! — (Szerénára) Felnyitá szemét —
Felsírtad ím anyádat!

SZERÉNA (alig hallhatón)

Tedd szívemre!

És mondd atyámnak, átkát — Istenem! — (meghal)

GERŐ.

Ó éledj vissza, s el ne hagyj soha!

(gyermekével hozzá borul, a függönyök összehullanak)

Változás.

(Budán. Királyi ebédlő.)

ENDRE. ÁGNES. SZERAPHIN (asztalnál ülnek.

A terem olasz testőrökkel rakva. Az asztaltól fellállanak.)

SZERAPHIN.

Éjjel — titokban tart gyűléseket.

ÁGNES.

Nehogy piruljon a nap szándokára.

ENDRE. (lecsüggeszti fejét)

Míg én lehellek, nyugta nem leend.

SZERÉNA.

Vagy a míg ő lehel, a pártütő.

Mért nem hívád a törvényt ellene?

ENDRE.

Ki hajtja végre? Jobban félhettek

Magam, hogy ő tart véritéletet -
Fölöttem. — Ő az úr, ő a király:
Én a királyi lakban rab vagyok.
A trónban ülök; s a szent korona
Ékíti főmet; ah, mind az mit ér,
Ha kardja ellen nem fog védeni
Első csapásra ketté vágható
Királyi pálcám? — A magyar nemesség
Mind őt imádja, s csak jelére vár,
Hogy ellenem zuduljon pártosan.

SZERAPHIN.

Sokan beszélnek —

ÁGNES.

Ó szegény király! —

ENDRE.

Igaz, rémítő helyzet az enyém.
Én tűzokádó hegynek torkolatján
Vagyok lekötve, mellynek mély öle
Már forrni kezdi a láng árjait,
S kitörve nem sokára elsodor.
Máglyához kötve, látom a kanócot
Melly összeéget, s el nem olthatom.

SZERÉNA.

És még sem bízol senkiben, királyom,
Rosz árulónak képzelsz engem is.
Szegény lelkemre, az van hátra még,
Hogy asztalodra billikom helyett

Halálfőt tétess, és ágyad felé
Memento morit íráss jelszavul.
S bennem kevésbbé bízol, én uram,
Mint őreidben! — Ételt, és italt
Meg kell ízelnem, nincs-e benne méreg;
Azonban őreidnél kopja van,
S nem fordíthatják a védelmezendő
Fej ellen ők is a kopjának élet? —
Köttesd, királyom, gúzsba őreid,
Mint akaratomra hurkot vetettél.

ENDRE.

Igaz, te benned nem bízom, de nem
Vagy olly veszélyes, mint az, kit derék-,
Becsületesnek gondolék, s nem az.
Ha látom a mély vermet, elkerülöm:
De hogyha földve van, tartózkodás
Nélkül megyek rá, és alábukom.
Te óvod éltem, mert velem lehelsz.
S ha élni szünöm, megszünöl te is.

ÁGNES.

Nődben sem bízol?

ENDRE.

Ó szelid galamb
Az ölyvök ellen védhet-e siralmad?

ÁGNES.

Minden viszonyban osztom sorsodat?

ENDRE.

S ha most szavadnál fognálak, királyném?

Mert én irigylem a gazzal földött
Viskó nyugalmát, mellynek lakosa
Nem félve törtől, békén alhatik,
Míg tölem a gond, a bú messze űzi
Az édes álom szép tündéreit.
Mióta pártot ütnek, koronám
Tövis füzér lőn. Ó mondd, édesem,
Hívem maradsz-e, hogyha egykoron
Királyi pálcám koldúsból leend.

ÁGNES.

Az égre, híved!

ENDRE.

Úgy boldog vagyok,
Mert a királyi dísz eldobhatom,
S szerette nőmet még sem vesztem el! —
Igen, királyném, szándokom megért,
Holnap lemondok a királyi trónról. —
Ha nemzetemnek elvesztém bizalmát,
Elhullt koronámnak legdrágább köve.
Miért omolna érttem annyi vér? —
Hadd boldogítsa egy jobb a magyart;
Te engemet fogsz boldogítani!

ÁGNES.

Az elveszendő fényt nem síratom;
Atyám elég dús, és minket szeret,
Nyomort, szükségét így sem szenvedünk.

(kívül zaj, melly mindig növekszik)

ENDRE (Szeraphinhoz)

Mi zaj? tekintsd meg!

SZERAPHIN (félre)

Legjobb alkalom

Lesz a szökésre. (el)

ENDRE.

S a tündér hazát,

A szép Velencét, szülő földemet

Nem látogatnád meg velem?

ÁGNES.

Miért ne?

ENDRE.

Ha nem valál ott, nem képzelheted.

Egész Velence egy roppant hajó,

Melly úszni látszik a tenger fölött.

S ki mondaná el borzadályait,

A tízek tanácsát? ellenben dicső

Fényét, hatalmát? — Ott minden nemes

Királyi rangu. Lelkém visszavágyik,

Meglátni, olly büszkén csudálja-e

E bájos Adriának asszonya,

A síma tenger tükrében magát,

Mint hajdanában? —

(A zaj mind növekszik)

ÁGNES.

Testőreid civódnak. — No s Velence? —

ENDRE.

Nagy ég, ha már kiütött a pártütés!?

Hol késik olly sokáig Szeraphin?

Meg kell tekintnem —

SZERAPHIN (berohan)

Ó maradj, király,

Körülkerítnek — Kalothai van itt.

ENDRE.

Nem hallod, Ágnes, fegyvercsattogás!

SZERAPHIN.

Én állítám ki a testőröket,

És ők vitézül védik e lakot. (vészharang)

ENDRE.

A vészharangot is megkonditák —

Hah, hát haramja lőn-e a magyar,

Hogy éjjel üt rám? — Fegyvert adjatok!

Csak drága árért kapják éltemet!

SZERAPHIN.

Ne tedd kockára éltedet, király,

A város összezendül, s védni fog,

Hiszen szeretnek itt a lakosok.

ENDRE.

Hah, már berontott!

ÁGNES (Endre kebléhez simul)

Istenem, ne hagy!

ENDRE.

Hah, kardot!

SZERAPHIN (félre)

Szökni nem volt semmi rés! —

GERŐ.

(sebesülten betántorog. Magyarok, kik Szeraphint elfogják — Alpinit és Jónást fogva hozzák.)

Uram királyom!

ENDRE.

Ölj meg, pártütő!

GERŐ.

Uram, nem ölni jöttem én, hanem
Megóvni élted, s ím magam halok!
De hála! még élsz, még jókor jövök —
Vedd — ellenméreg — ó siess igyál!

Méreg talán? ENDRE (gúnnyal)

GERŐ.

Ne kétkedjél, uram,
Mert mérget ittál. — Ott áll mérgeződ!
(Szeraphinra mutat)

Nem, az lehetlen! ÁGNES.

ENDRE.

Nem jól számoltál.

Ettől okom nincs félni, mert velem
Mindig megoszta ételt és italt.

GERŐ.

Ő lázítá fel a testőröket
Is ellenünk; csak karddal vághatánk
Útat magunknak téged menteni.

ENDRE.

Miért e játék? pártütők, mi kell?
Trónom, vagy éltem? — (megérzi a mérget)

MIND.

Éljen a király!

GERŐ.

Csak élted óvd meg! (az ellenmérget nyújtja)

Ó siess, igyál!—

Szeréna meghalt, ő nem volt bűnös (egyik térdére rogyik)

Ah, vérem elfoly.— A szakács — s az ott,

(Alpinire)

Kit elfogattam Szeraphin lakában,

Mindent kivallott.— Ah olvasd, király—

(íratokat ad)

ENDRE.

Ó jaj nekem!— Nem kell már oklevél,

Meggyőz a bennem égő kínpokol! (lerogyik)

ÁGNES.

Nagy isten! Férjem! (ráborul)

GERŐ.

Ó mért kétkedél!? (meghal)

ENDRE.

Ne hagy! — Segítség. Ágnes, meghalok. (meghal)

ORVOS (ki az asztalon az evőszereket vizsgálta)

A méreg a király evőszerén volt.

SZERAPHIN.

Én a királylyal egy tálból evém;

De más kalánnal.—

MIND.

Koncoljátok össze!

(rá rontanak.)

Österreichische Nationalbibliothek

